

UCHWAŁA Nr...../...../.....
RADY MIEJSKIEJ W NOWYM DWORZE MAZOWIECKIM
z dnia 6 grudnia 2022 roku

w sprawie uchwalenia Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2022-2027.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 oraz art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r., poz. 559 z późn. zm.), art. 16b, art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r., poz. 2268 z późn. zm.) Rada Miejska uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2022-2027 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Nowy Dwór Mazowiecki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE

do projektu uchwały Rady Miejskiej w Nowym Dworze Mazowieckim w sprawie uchwalenia Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2022-2027.

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Strategia pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Dokument określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Strategia stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym i doprowadzić do integracji społecznej.

Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Tym samym przyjęcie Strategii, jej wdrożenie oraz monitoring i nadzór nad realizacją Strategii, a następnie ewaluacja pozwolą na rozwiązanie czy chociaż częściowe ograniczenie uciążliwości problemów społecznych, które są obecne w życiu mieszkańców Miasta Nowy Dwór Mazowiecki.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W MIEŚCIE
NOWY DWÓR MAZOWIECKI
NA LATA 2022-2027**

CRPS

Centrum Rozwiązywania
Problemów Społecznych

 EDUKACJA

 SZKOLENIA

 BAiC

Spis treści

Wstęp.....	3
CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	7
Położenie miasta.....	7
Demografia.....	8
Warunki życia	10
Rynek pracy.....	12
System lokalnej pomocy społecznej	14
Długotrwała choroba oraz niepełnosprawność	16
Ubóstwo	19
Bezradność opiekuńczo- wychowawcza oraz potrzeba ochrony macierzyństwa	22
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii	26
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.....	30
Bezpieczeństwo publiczne	33
Organizacje pozarządowe.....	35
Oświata.....	36
Kultura i sport.....	37
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych	41
Podstawowe problemy społeczne w opinii pełnoletnich mieszkańców	41
Podstawowe problemy środowiskowe w opinii pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej	44
Pracownicy punktów sprzedaży alkoholu	45
Dzieci i młodzież.....	46
Porównanie wyników badań realizowanych w 2022 roku do wyników badań z 2018 roku	51
Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	60

CZĘŚĆ ANALITYCZNA.....	62
Analiza SWOT	62
CZĘŚĆ PROGRAMOWA	66
Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	66
Cele i kierunki działań.....	69
Monitoring i ewaluacja w procesie wdrażania Strategii	83
Źródła finansowania	85
Spis tabel	86

Wstęp

Politykę społeczną zazwyczaj definiuje się jako "działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzającą do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie"¹. Definicja ta wskazuje na główny cel polityki społecznej państwa- utrzymywanie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Podstawowym dokumentem planistycznym w sferze polityki społecznej na poziomie lokalnym jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Strategie rozwiązywania problemów społecznych, zgodnie z art. 17 ustawy o pomocy społecznej, mają dotyczyć programów pomocy społecznej, profilaktyki, a także rozwiązywania problemów zdiagnozowanych w danej społeczności. Celem strategii jest integracja osób, rodzin przejawiających problemy, a także dążenie do zmiany negatywnych sytuacji występujących w społeczeństwie².

Artykuł 16b wyżej wymienionej Ustawy określa kluczowe elementy, które powinna zawierać strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie. Dokument ten powinien składać się w szczególności z:

1. diagnozy sytuacji społecznej gminy,
2. prognozy zmian w zakresie objętym strategią,
3. określenia:
 - ✓ celów strategicznych projektowanych zmian,
 - ✓ kierunków niezbędnych działań,
 - ✓ sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - ✓ wskaźników realizacji działań.

Niniejszy dokument składa się z trzech zasadniczych, podstawowych części:

- a) diagnostycznej,
- b) analitycznej,
- c) programowej.

¹ K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 98.

² Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r., Dz.U.2021 poz. 2268 (dalej: Ustawa o pomocy społecznej), art. 17

Część diagnostyczna dokumentu zawiera informacje o jednostce oraz diagnozę konkretnych problemów społecznych z przywołaniem danych empirycznych. Część analityczna porządkuje informacje o danej gminie, które udało się zgromadzić na etapie diagnozy. Część programowa obejmuje opracowanie założeń, które przekładają się na wizję, a następnie misję oraz cele strategiczne i operacyjne, które stanowią podstawę do opracowania konkretnych działań lub zadań, czyli sprecyzowanych przedsięwzięć, zaplanowanych do realizacji³.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w mieście Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2022-2027 jest zgodna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej opracowanymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Wśród dokumentów, których założenia wpływają na kierunki działań w obszarze polityki społecznej, należy wymienić przede wszystkim:

- ✓ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
- ✓ Strategia Demograficzna 2040;
- ✓ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030;
- ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030;
- ✓ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej;
- ✓ Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030;
- ✓ Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021-2035;
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030;
- ✓ Krajowy Plan Odbudowy;
- ✓ Program Dostępność Plus 2018-2025;
- ✓ Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO – UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ.

Wśród ustaw, które zostały uwzględnione w strategii rozwiązywania problemów społecznych jako podstawy prawne, należy wymienić przede wszystkim:

³ *Strategia...*, s. 16.

- ✓ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
- ✓ ustawa o samorządzie gminnym,
- ✓ ustawa o samorządzie powiatowym,
- ✓ ustawa o pomocy społecznej,
- ✓ ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- ✓ ustawa o świadczeniach rodzinnych,
- ✓ ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ✓ ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ✓ ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ✓ ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ✓ ustawa o zatrudnieniu socjalnym,
- ✓ ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ✓ ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ✓ ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ✓ ustawa o ekonomii społecznej,
- ✓ ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- ✓ ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- ✓ ustawa Prawo oświatowe.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Nowy Dwór Mazowiecki uwzględnia zapisy dokumentów regionalnych i lokalnych, między innymi takich jak:

- ✓ Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+;
- ✓ Strategia Polityki Społecznej Województwa Mazowieckiego na lata 2021–2030;
- ✓ Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza do 2030 roku;
- ✓ Strategia Rozwoju Powiatu Nowodworskiego na lata 2015-2030;
- ✓ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Nowodworskiego;
- ✓ Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta Nowy Dwór Mazowiecki. na lata 2018 – 2030;
- ✓ Program Wspierania Rodziny w Nowym Dworze Mazowieckim;
- ✓ Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz. Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Nowy Dwór Mazowiecki;
- ✓ Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Nowym Dworze Mazowieckim.

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest zdiagnozowanie problemów społecznych występujących na obszarze gminy, a także wskazanie sposobów rozwiązania bądź ograniczenia ich wpływu na jakość życia mieszkańców.

CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Położenie miasta

Nowy Dwór Mazowiecki to miasto w województwie mazowieckim, które jest siedzibą powiatu nowodworskiego i położone jest przy ujściu Narwi do Wisły. Nowy Dwór Mazowiecki leży na Nizinie Środkowopolskiej w Kotlinie Warszawskiej, w województwie mazowieckim (34 km na północny zachód od centrum Warszawy). Miasto usytuowane jest na terenie nadzalewowym pomiędzy Wisłą, Narwią i Wikrą, które łączą się w jego granicach. Wisła wyznacza południową i południowo-zachodnią granicę miasta na długości 7,5 km.

Rzeka Narew natomiast przecina poziomo miasto na pół, oddzielając część rdzenną miasta na osiedli Modlin Twierdza i Modlin Stary. Powierzchnia miasta wynosi 28,21 km² i stanowi 4,09% powierzchni powiatu. Nowy Dwór Mazowiecki sąsiaduje z 5 innymi gminami: Czosnów, Jabłonna, Pomiechówek, Wieliszew, Zakroczym. W latach 1975–1998 miasto administracyjnie należało do województwa warszawskiego.

Rysunek 1. Położenie Miasta Nowy Dwór Mazowiecki.

Demografia

Miasto Nowy Dwór Mazowiecki według danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31.12.2021 r., zamieszkiwało **28 564** osób, z czego 52,3% stanowiły kobiety (**14 936 osób**), a 47,7% mężczyźni (**13 628 osób**). W mieście Nowy Dwór Mazowiecki widoczna jest przewaga kobiet w całości populacji. Taki stan daje się zaobserwować w większości jednostek samorządu terytorialnego w Polsce. W latach 2019- 2021 miasto Nowy Dwór Mazowiecki odnotowywało dodatnie ogólne saldo migracji: w 2019 roku wynosiło ono 46 osób, w 2020 roku- 33 osoby, a w 2021- 28 osób.

Tabela 1. Liczba mieszkańców miasta Nowy Dwór Mazowiecki w podziale na płeć.

	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2019	28 679	14 959	13 720
2020	28 691	14 980	13 711
2021	28 564	14 936	13 628

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Miasto Nowy Dwór Mazowiecki ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -111. W 2021 roku na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego **urodziło się 284 dzieci**, a **zmarło 377 osób**⁴. O ile liczba urodzeń w ciągu ostatnich trzech lat utrzymuje się na względnie stałym poziomie, to wzrasta liczba zgonów.

Tabela 2. Przyrost naturalny w mieście Nowy Dwór Mazowiecki- lata 2019-2021.

	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2019	278	317	-39
2020	283	337	-54
2021	284	377	-93

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

⁴Dane Urzędu Stanu Cywilnego w Nowym Dworze Mazowieckim.

Populację Nowego Dworu Mazowieckiego, podobnie jak ma to miejsce w przypadku populacji Polski i Europy, charakteryzuje wzrastający odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednocześnie malejącej liczbie osób poniżej 18 roku życia. Taki obraz struktury demograficznej jest skutkiem procesów zachodzących w przeszłości, a jako główne czynniki wymienia się tutaj spadek współczynnika dzietności począwszy od roku 1989 oraz systematyczne podwyższanie się wieku rodzenia pierwszego dziecka. Procesy te, występujące w całym kraju, miały miejsce również w Nowym Dworze Mazowieckim.

Tabela 3. Ekonomiczne grupy wiekowe w latach 2019- 2021.

	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
2019	5 479	16 993	5 479
2020	5 499	16 859	6 333
2021	4 669	17 488	6 407

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Mający obecnie miejsce dynamiczny proces starzenia się społeczeństw postępuje wskutek nakładania się spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu średniej długości życia. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego do 2025 roku będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji, tj. osób w wieku 65-79 lat, bowiem tę grupę będą sukcesywnie zasilali osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934- 1945. Po 2025 roku znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatków i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek – w kolejnych latach – osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń. Szacuje się, że w 2040 roku osoby w zaawansowanej starości (ponad osiemdziesięcioletnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych. Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów społecznych, zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym⁵.

⁵ J. Hryniewicz, J. Witkowski, A. Potrykowska, *Sytuacja Demograficzna Polski jako wyzwanie dla polityki społecznej i gospodarczej*, Warszawa 2018.

PODSUMOWANIE

W ciągu ostatnich trzech lat stopniowo maleje liczba mieszkańców miasta Nowy Dwór Mazowiecki. Malejąca liczba mieszkańców spowodowana jest ujemnym przyrostem naturalnym oraz malejącym ogólnym saldem migracji. Depopulacja i „starzenie się” społeczeństwa wymagać będzie korekt w politykach rozwojowych i uwzględniania negatywnych skutków zmian demograficznych. Rosnący odsetek osób starszych, w wieku poprodukcyjnym, w ludności ogółem niesie konieczność modyfikacji polityki senioralnej, w część także polityki ochrony zdrowia.

Warunki życia

Jedną z najważniejszych potrzeb społecznych jest mieszkanie i związana z tym kwestia dostępności mieszkaniowej, w szczególności dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. W tym zakresie ogromną rolę odgrywa samorząd i jego polityka mieszkaniowa. Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. **Mieszkaniowy zasób gminy Nowy Dwór Mazowiecki stanowi 870 mieszkań komunalnych (w 2020 roku było to 876 mieszkań), z czego 94 to mieszkania socjalne. W 2021 r. złożono 367 wniosków na mieszkanie komunalne z zasobów gminy, a 10 rodzin oczekiwało na przyznanie mieszkania socjalnego (w 2020 roku było to 14 rodzin)⁶.**

System opieki zdrowotnej w Polsce tworzą instytucje oraz osoby, które wchodzi w skład zespołu i zapewniają opiekę zdrowotną ludności. Opiera się on na modelu ubezpieczeniowym - każdemu ubezpieczonemu przysługuje prawo do ochrony zdrowia. Jest to niezależne od sytuacji materialnej. Zakres udzielanych świadczeń, a także warunki ich przyznawania określają odpowiednie ustawy:

- ✓ ustawa o zakładach opieki zdrowotnej,
- ✓ ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

⁶ Ocena zasobów..

Województwo mazowieckie dysponuje znacznym potencjałem placówek ochrony zdrowia, skoncentrowanym głównie w stolicy. Na tle kraju województwo wyróżnia się największą liczbą podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej i łóżek w szpitalach ogólnych, a także szpitali psychiatrycznych (9), natomiast pod względem liczby szpitali ogólnych (112) znajduje się na drugim miejscu, za województwem śląskim. Koncentracja placówek ochrony zdrowia ma miejsce w Warszawie, w której zlokalizowana jest blisko połowa (51) szpitali znajdujących się na terenie województwa (w tym wysokospecjalistycznych) oraz ponad 42% podmiotów ambulatoryjnej opieki zdrowotnej⁷.

W mieście Nowy Dwór Mazowiecki funkcjonują trzy publiczne placówki opieki zdrowotnej oraz 8 placówek niepublicznych/ prywatnych. W 2021 roku w ramach podstawowej opieki zdrowotnej udzielono łącznie 165 059 porad (w 2020 roku- 149 167). Poza tym, na terenie miasta funkcjonuje 14 aptek⁸.

Pandemia COVID- 19 znacząco wpłynęła na zmianę funkcjonowania całego świata –można przypuszczać, że skutki makrospołeczne i makroekonomiczne w poszczególnych regionach świata są podobne, różnią się jednak natężeniem i sposobami radzenia sobie z nimi. Jak wynika z Raportu „Polskie miasta w czasach pandemii” Polskiego Instytutu Ekonomicznego⁹, pandemia uderzyła w warunki życia mieszkańców w miastach, najbardziej zaś w służbę zdrowia, gdyż to na niej spoczęła główna walka o zdrowie i życie mieszkańców.

PODSUMOWANIE

W 2021 nieznacznie zmalała liczba mieszkań komunalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy. Spadek ten wynika ze sprzedaży mieszkań. Analizując zgromadzone dane w zakresie dostępu mieszkańców gminy do podstawowej opieki zdrowotnej można jednoznacznie stwierdzić tendencję wzrostową w ilości udzielonych porad.

⁷ Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego, s. 26.

⁸ <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/teryt/tablica>

⁹ Polski Instytut Ekonomiczny, *Polskie miasta w czasach pandemii*, Warszawa 2020.

Rynek pracy

Widoczne są znaczne różnice w strukturze rynku pracy pomiędzy miejskim obszarem funkcjonalnym Warszawy a pozostałą częścią województwa mazowieckiego. Region Mazowiecki regionalny cechuje się niższą wartością wskaźnika zatrudnienia, niższym tempem wzrostu miejsc pracy, dużym udziałem pracujących w rolnictwie oraz wyższym poziomem bezrobocia, przekraczającym średnią krajową. Poziom tego wskaźnika plasuje region na jednym z ostatnich miejsc w zestawieniu z pozostałymi regionami. Bezrobocie w powiecie nowodworskim jest jedną z najważniejszych kwestii społecznych, generujących powiększającą się skalę ubóstwa wśród jednostek i rodzin. Stopa bezrobocia na koniec 2021 roku wynosiła: w Polsce- 5,7%; w województwie – 4,6%, w powiecie nowodworskim- 6,0%, a w mieście Nowy Dwór Mazowiecki- 7,06%.

Liczba osób bezrobotnych na dzień 31.12.2021 r. zarejestrowanych w gminie Nowy Dwór Mazowiecki wynosiła 2 020, w tym 47,57 % stanowiły kobiety, 52,43% mężczyźni. Udział długotrwale bezrobotnych, w stosunku do ogólnej liczby ludności wyniósł 4,27%. W stosunku do 2020 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmalała o 216 osób.

Zauważyć jednak należy, że mimo dość znacznego spadku ogólnej liczby bezrobotnych w ciągu ostatnich 2 lat, obserwuje nieznaczny spadek osób zarejestrowanych jako długotrwale bezrobotne. Sytuację pozostawania bez pracy, wskutek długotrwałej bezczynności, bezrobotny może traktować jako sposób na życie. Wydłużający się okres bez zatrudnienia może spowodować, iż bezrobotni będą bardziej skłonni zaakceptować swoją sytuację. Sprzyja to tendencji do godzenia się na niższy standard życia, na uzależnienie od pomocy innych, do zmniejszenia aktywności poszukiwania. Długotrwałe pozostawanie bez pracy stwarza zagrożenie patologią społeczną, zmniejsza szansę znalezienia zatrudnienia, a tym samym powoduje degradację materialną i izolację społeczną jednostki.

Tabela 4. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w mieście Nowy Dwór Mazowiecki.

	2020	2021
Ogółem	2 236	2 020
Kobiety	1 113	961
Mężczyźni	1 123	1 059
Bezrobotni z prawem do zasiłku	273	178
Długotrwale bezrobotni	1 201	1 221

Ocena zasobów pomocy społecznej Miasta Nowy Dwór Mazowiecki za 2020 rok oraz za 2021 rok.

Krajowy Plan Odbudowy zakłada zmianę podejścia do aktywizacji osób w trudnej sytuacji na rynku pracy poprzez rozwiązania systemowe, ograniczenie segmentacji rynku pracy oraz odpowiednie regulacje prawne związane funkcjonowaniem instytucji rynku pracy, opieką nad osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu oraz zwiększeniem wykorzystania elastycznej organizacji czasu pracy. Zmianom tym będą towarzyszyły różnego rodzaju programy umożliwiające nabywanie kompetencji i kwalifikacji, związane z opieką nad dziećmi oraz opieką nad osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Szczególnym rozwiązaniem wspomagającym zatrzymywanie na rynku pracy osób w wieku emerytalnym są wprowadzone już możliwości zwiększania dochodów na emeryturze – różnego rodzaju programy emerytalne oraz możliwość podejmowania zatrudnienia mimo przejścia na emeryturę. Drugą odnogą reformy rynku pracy są, według KPO rozwiązania systemowe zwiększające dopasowanie umiejętności kadr do potrzeb rynku pracy oraz uzupełniające niedobory na rynku poprzez ułatwienia w dostępie do zatrudnienia cudzoziemców. Rozwiązania w zakresie kwalifikacji kadr wspierane będą programami przekwalifikowania, w szczególności w tych zawodach, które z uwagi na proces automatyzacji czy też dekarbonizacji będą stopniowo „wypadać” z rynku pracy. Równolegle wprowadzane będą

zmiany odbudowujące szkolnictwo zawodowe i dostosowujące je do nowych wyzwań w gospodarce¹⁰.

PODSUMOWANIE

W ciągu dwóch lat zmalała liczba osób bezrobotnych na terenie miasta Nowy Dwór Mazowiecki. Jednakże, liczba osób długotrwale bezrobotnych pozostaje na mniej więcej stałym poziomie. Należy kłaść duży nacisk na aktywizację osób bezrobotnych i wspieranie przedsiębiorczości, w tym przez wspieranie uczenia się przez całe życie, doradztwo i kształcenie zawodowe, zapewnienie opieki nad dziećmi.

System lokalnej pomocy społecznej

Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim jest budżetową jednostką organizacyjną Miasta, utworzoną celem realizacji zadań własnych i zleconych Miastu z zakresu pomocy społecznej. Ośrodek działa na podstawie:

- ✓ ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- ✓ ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- ✓ ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych;
- ✓ innych właściwych aktów prawnych;
- ✓ statutu Ośrodka;
- ✓ uchwał Rady Miejskiej.

Celem działania Ośrodka jest wspieranie osób i rodzin zamieszkałych na terenie Miasta w wysiłkach zmierzających do uzyskania samodzielności i do życia w warunkach niewłaczających godności człowieka. Ponadto celem Ośrodka jest wzmożenie opieki nad dziećmi, osobami starszymi i osobami znajdującymi się w trudnej sytuacji rodzinnej, społecznej i ekonomicznej z powodu alkoholizmu, narkomanii, przemocy w rodzinie, wykluczenia społecznego czy też z powodu niemożności wyegzekwowania świadczeń alimentacyjnych.

¹⁰ Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności, Warszawa, czerwiec 2022, s. 45.

Ośrodek realizuje własne i zlecone Miastu zadania z zakresu pomocy społecznej, polegające na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
2. pracy socjalnej;
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
5. realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej w ramach zidentyfikowanych potrzeb;
7. realizacji rządowych programów pomocy społecznej i gminnych programów osłonowych;
8. realizacji programów współfinansowanych z funduszy Unii Europejskiej;
9. realizacji innych zadań wynikających z przepisów prawa.

Ośrodek realizuje zadania własne Miasta zgodnie z wymaganiami ustawowymi oraz zadaniami określonymi przez Radę Miejską, natomiast zadania zlecone z ustaleniami przekazanymi przez administrację rządową.

W mieście Nowy Dwór Mazowiecki na dzień 31.12.2021 r. wsparciem systemu pomocy społecznej objętych było łącznie 557 rodzin (o 31 rodzin mniej niż w 2020 r. oraz o 47 rodzin mniej niż w 2019). Na przestrzeni ostatnich trzech lat zmalała liczba osób korzystających z pomocy społecznej. Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim są niezmiennie od kilku lat: długotrwała choroba, niepełnosprawność, ubóstwo oraz bezrobocie.

Tabela 5. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin¹¹.

	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Niepełnosprawność	330	295	259
Bezrobocie	164	150	158
Kłęska żywiołowa	0	0	0
Ubóstwo	273	242	222

¹¹ W jednym przypadku podstawą do udzielenia pomocy może być równocześnie kilka przesłanek.

Bezradność opiekuńczo- wychowawcza	225	184	194
Długotrwała choroba	355	339	333
Alkoholizm	31	47	38
Bezdomność	26	bd	22
Narkomania	4	bd	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	51	bd	19
Przemoc w rodzinie	5	bd	4
Sytuacje kryzysowe	8	3	8
Trudności po opuszczeniu zakładu karnego	bd	6	5

Dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim.

Długotrwała choroba oraz niepełnosprawność

Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka. Otrzymanie pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby jest uzależnione również od tego, w jakim stopniu posiadane schorzenie utrudnia życie wnioskodawcy. Uwzględniane są takie okoliczności jak: wydatki ponoszone w związku z zakupem leków, wydatki związane z wyjazdami do specjalistów, utrudnienie w podjęciu zatrudnienia.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia.

Dane z OPS w Nowym Dworze Mazowieckim wskazują, że w ostatnich latach długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność są jednymi z najczęściej występujących przyczyn trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie

najczęstszymi powodami ubiegania się o pomoc społeczną. Istotne jest jednak, że w ciągu ostatnich trzech lat stopniowo maleje liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej i ciężkiej choroby czy niepełnosprawności.

Samotnej osobie niepełnosprawnej oraz przewlekle chorej, która wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności (jak np. wspieranie nabywania i rozwoju umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, pomoc w życiu społecznym, w załatwianiu spraw urzędowych i uzyskaniu zatrudnienia, wspieranie procesu leczenia i rehabilitacja fizyczna). Usługi te są świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym (posiadające np. kwalifikacje do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, pedagoga, psychologa, pielęgniarki, asystenta osoby niepełnosprawnej, rehabilitanta).

W 2021 roku 7 opiekunek środowiskowych realizowało pomoc w formie usług opiekuńczych dla osób samotnych, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy osób drugich (art. 50 ustawy o pomocy społecznej). Pomoc usługową przyznano 66 rodzinom, w których funkcjonowało 79 osób, zrealizowano 7989 świadczeń.

W ramach Programu ochrony zdrowia psychicznego w Nowym Dworze Mazowieckim Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi działania na rzecz zapobiegania stygmatyzacji i dyskryminacji osób z zaburzeniami psychicznymi, stara się zapewnić osobom dotkniętym tą chorobą wielostronną opiekę adekwatną do ich potrzeb, uczy rozwijać umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu i wpływa na poczucie bezpieczeństwa w życiu społecznym i rodzinnym. Ośrodek Pomocy Społecznej pozyskuje z budżetu wojewody środki finansowe na organizację pomocy w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W 2021 roku pomocą w formie specjalistycznych usług opiekuńczych objęto 19 osób.

Proces starzenia się społeczeństwa powoduje zapotrzebowanie na podstawowe usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania. Rzutuje to bezpośrednio na kierunek pomocy społecznej. Dla Gminy, wskaźniki te pozwalają prognozować liczbę osób wymagających pomocy w postaci usług podstawowych i specjalistycznych usług

opiekuńczych, w tym psychiatrycznych, asystentury, pomocy sąsiedzkiej, opieki wytchnieniowej. Głównym powodem wzrostu zapotrzebowania na usługi jest izolacja w czasie pandemii, brak zainteresowania potrzebującymi członkami rodziny, samotność, brak dostępności do lekarzy.

Osobie, która potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonej przez jednostkę całodobowej opieki, może być przyznany pobyt w mieszkaniu chronionym. Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia, zapewniającą warunki do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną. **Na terenie miasta Nowy Dwór Mazowiecki nie funkcjonują mieszkania chronione.**

W 2021 roku Gmina pozyskała środki na kontynuację zadania na 2021 rok zleconego w ramach Programu Wieloletniego „Senior+”. W 2021 roku Klub Senior+ ze względu na pandemię COVID-19, wznowił swoją działalność od 22 lutego 2021 r. Stworzony został dla grupy seniorów nieaktywnych zawodowo, które borykają się z problemami samotności i są zagrożone wykluczeniem społecznym. Uczestnikami zajęć były osoby, które ukończyły 60 lat i były mieszkańcami Nowego Dworu Mazowieckiego. Z działalności Klubu “Senior +” korzystało 30 osób, które mogły aktywnie uczestniczyć w zajęciach edukacyjnych, kulturalnych, ruchowych, terapeutycznych, sportowo - rekreacyjnych i rękodzieła.

Osobie wymagającej całodobowej opieki, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Dom Pomocy Społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu (określonego rozporządzeniem Ministra), w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. OPS w roku 2021 opłacał pobyt 28 osób umieszczonych w domach pomocy społecznej, wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogących samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

Pełnoletniej osobie niepełnosprawnej całkowicie niezdolnej do pracy przysługuje zasiłek stały z pomocy społecznej, jeżeli:

- ✓ jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej w przypadku osoby samotnej,

- ✓ jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

W roku 2021 z zasiłków stałych skorzystało 177 osób (o 8 osób mniej niż w 2020 roku).

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

W roku 2021 z zasiłków okresowych skorzystało 56 osób (o 7 osób mniej niż w 2020 r.).

Ubóstwo

Ubóstwo określa się jako stan warunków bytowych uniemożliwiający zaspokajanie podstawowych potrzeb, funkcji życiowych. Przyczyny i konsekwencje ubóstwa często trudno od siebie oddzielić. Zarówno skutkiem jak i czynnikiem mogą być np. dezintegracja rodziny, rozwój przestępczości, marginalizacja, nierówny start dzieci i młodzieży, patologie społeczne czy niepełnosprawność.

Dodatkowo, nieodpowiednia działalność organów państwowych może zniechęcać do poprawy swojej sytuacji materialnej (np. płaca minimalna) czy też prowadzić do bierności i niezaradności życiowej (system zasiłków i świadczeń) całych grup społecznych. Zagrożenie ubóstwem dotyczy zwłaszcza rodzin wielodzietnych i niepełnych, kręgów patologii społecznej, osoby niepełnosprawne, grupy mniejszościowe, ludzi posiadających niskie kwalifikacje zawodowe, migrantów, ludzi starych. Analizując problem ubóstwa nie możemy pominąć dynamicznie zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej kraju. Sytuacja epidemiologiczna, w jakiej znalazła się Polska od marca 2020 roku z powodu pandemii COVID-19 i związane z nią ograniczenia w istotny sposób wpłynęły na rynek pracy, wysokość wynagrodzeń, ceny i inne zjawiska, takie jak m.in. izolacja społeczna czy przemoc domowa, w sposób bezpośredni i pośredni związane z występowaniem ubóstwa. Prawdopodobnie utrzymująca się niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w znacznym stopniu przyczyni się do zwiększenia zasięgu ubóstwa w skali całego kraju.

Dane OPS w Nowym Dworze Mazowieckim wskazują, że w ciągu ostatnich trzech lat zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa. W 2019 roku z pomocy społecznej z powodu ubóstwa korzystało 273 rodzin z terenu gminy, w 2020 roku liczba ta spadła do 242 rodzin, a w 2021 roku ponownie zmalała do 222 rodzin.

W roku 2021 kontynuowano realizację Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym Podprogram 2021. W roku 2021 pracownicy socjalni zakwalifikowali rodziny i wydali 359 skierowania do otrzymania produktów żywnościowych:

- ✓ Polski Czerwony Krzyż – 321 skierowań,
- ✓ Polski Komitet Pomocy Społecznej – 22 skierowania,
- ✓ Caritas Polska – 16 skierowań.

W 2021 roku wydano 11 decyzji potwierdzających prawo do bezpłatnych świadczeń leczniczych. Decyzję wydaje się na wniosek świadczeniobiorcy, a w przypadku stanu nagłego – na wniosek świadczeniodawcy udzielającego świadczenia opieki zdrowotnej, złożony niezwłocznie po udzieleniu świadczenia. Prawo do świadczeń opieki zdrowotnej przysługuje przez okres 90 dni od dnia określonego w decyzji.

W 2021 roku Ośrodek dokonał pochówku 8 osób. Sprawienie pogrzebu jest zadaniem gminy realizowanym przez Ośrodek Pomocy Społecznej o charakterze obowiązkowym.

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje także zadanie własne Gminy przyznając decyzją administracyjną i wypłacając dodatki mieszkaniowe. W 2021 roku 207 rodzinom wypłacono ww. dodatki. Natomiast 86 rodzin otrzymało dodatki energetyczne.

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje pomoc materialną dla uczniów zamieszkałych na terenie miasta w formie stypendium szkolnego oraz zasiłku szkolnego. W 2021 roku złożono 10 wniosków. Przyznano 31 stypendiów.

Zasiłek celowy to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Osobom bezdomnym i innym osobom nie posiadającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń zdrowotnych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne. Zasiłek celowy może być przyznany również

w formie biletu kredytowanego. Zasiłek celowy może być przyznany również w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego. Wówczas może być wypłacany niezależnie od dochodu, przez okres do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba objęta kontraktem socjalnym, w trakcie jego realizacji, stała się osobą zatrudnioną. **Z zasiłków celowych w 2021 roku skorzystało 407 osób z terenu miasta Nowy Dwór Mazowiecki (o 41 osób mniej niż w 2020 roku).**

W 2021 roku OPS zapewnił schronienie 8 osobom bezdomnym. Osoby są umieszczane w schronisku na podstawie decyzji administracyjnej i po podpisaniu kontraktu socjalnego. Ośrodek ma podpisaną umowę ze Stowarzyszeniem Antidotum w Janowie i tam były kierowane osoby bezdomne. Z pobytu w Środowiskowym Domu Samopomocy, zlokalizowanym w Sadowej, w 2021 roku skorzystało 2 mieszkańców. Z pobytu w Środowiskowym Domu Samopomocy w Nowym Dworze Mazowieckim przy ulicy Chemików w 2021 roku skorzystało 8 mieszkańców.

W 2020 r. pomimo ograniczeń związanych z pandemią COVID-19, w województwie mazowieckim odnotowano poprawę sytuacji materialnej gospodarstw domowych. W porównaniu z rokiem poprzednim dochody gospodarstw domowych były wyższe o 6,3%, natomiast wydatki spadły o 2,3%.

W 2020 r. wzrósł poziom progu ubóstwa skrajnego¹², obniżył się poziom ubóstwa relatywnego¹³, natomiast poziom granic ubóstwa ustawowego¹⁴ był taki sam, jak w 2019 r. Zaobserwowany wzrost zasięgu ubóstwa skrajnego miał miejsce w sytuacji nieco większego niż w 2019 r. zróżnicowania sytuacji dochodowej oraz niższego poziomu wydatków gospodarstw domowych.

Świadczenia w formie niepieniężnej otrzymało na Mazowszu 67,6 tys. osób (w 2019 r. – 77,8 tys.). Były to: gorące posiłki (dla 47,1 tys. osób), usługi opiekuńcze obejmujące zaspokajanie codziennych potrzeb życiowych (14,7 tys. osób), zapewnienie schronienia w noclegowniach, schroniskach i domach dla bezdomnych (2,8 tys. osób) oraz pozostałe świadczenia (3,1 tys. osób).

¹² Przyjęcie granicy ubóstwa na poziomie minimum egzystencji pozwala na oszacowanie skali ubóstwa skrajnego. Konsumpcja poniżej tego poziomu utrudnia przeżycie i stanowi zagrożenie dla biologicznego rozwoju człowieka.

¹³ Zastosowanie wskaźnika relatywnej granicy ubóstwa na poziomie 50% kwoty, którą przeciętnie miesięcznie wydają gospodarstwa domowe w Polsce, pozwala na wyodrębnienie tych, których poziom konsumpcji znacząco odbiega od poziomu przeciętnego.

¹⁴ Wskaźnik "ustawowej" granicy ubóstwa wskazuje na grupę osób, które zgodnie z obowiązującymi przepisami są uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych z województwa mazowieckiego uległa poprawie. W skali roku nastąpił wzrost odsetka gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację materialną jako dobrą albo raczej dobrą (o 3,9 p. proc.) oraz spadek odsetka gospodarstw postrzegających ją jako raczej złą albo złą (o 1,2 p. proc.). Zmniejszył się także udział osób określających swoją sytuację jako przeciętną (o 2,7 p. proc.).

Bezradność opiekuńczo- wychowawcza oraz potrzeba ochrony macierzyństwa

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania go do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak specjalistycznego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w dalszym ciągu stanowią znaczny odsetek klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu oraz problemy w pełnieniu ról rodzicielskich współlistnieją z innymi trudnościami takimi jak: uzależnienie od alkoholu i środków psychoaktywnych, przemoc domowa, przestępczość, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, małżeńskich, zawodowych. Ważne jest zatem systematyczne monitorowanie tych środowisk przez pracowników

socjalnych, wspieranie ze strony asystentów rodziny, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych grup zawodowych kontaktujących się z rodziną. Specyfika rodzin niewydolnych wychowawczo wymaga od służb pomocowych zintegrowania działań skierowanych na dziecko i rodzinę w sposób wielodyscyplinarny. **Dane OPS w Nowym Dworze Mazowieckim wskazują, że w ciągu ostatnich trzech lat maleje liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo- wychowawczej.**

Obowiązek wspierania rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji, niemogącej realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa przede wszystkim na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła zadania gminy i powiatu. Po stronie gminy jest praca z rodzinami biologicznymi, zaś działania powiatu skupiają się przede wszystkim na pracy z rodzinami zastępczymi. Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych poprzez działania wspomagające rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w opiece w pieczy zastępczej.

Efektem podejmowanych działań w ramach systemu ma być zapewnienie rodzinie takiej pomocy, która wyeliminuje zagrożenie zabrania dziecka z rodziny biologicznej. Obowiązek ten realizowany powinien być we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Asystent rodziny pracuje w rodzinach, w których występują trudności opiekuńczo – wychowawcze, w szczególności w rodzinach niepełnych, wielodzietnych i borykających się z niepełnosprawnością dziecka. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania. Celem asystenta rodziny jest przede wszystkim mobilizacja, wsparcie rodzin oraz wspólne rozwiązywanie ich problemów. Oprócz tego, rodziny mogą liczyć na wsparcie emocjonalne i poradnictwo. Asystent zmierza do tego, aby wzbudzić u podopiecznych dążenie do zmiany swojej sytuacji życiowej. **W 2021 roku OPS w Nowym Dworze Mazowieckim**

zatrudniał 2 asystentów rodziny. Z analizowanym okresie z usług asystenta rodziny korzystało 26 osób z terenu miasta.

Z kolei prawo do świadczeń z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oznacza objęcie pomocą społeczną kobiet w ciąży i rodzin wychowujących dzieci. Rodzina wielodzietna to rodzina, w której skład wchodzi troje i więcej dzieci.

Do roku 2017, Ustawa z 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej była jedynym podstawowym aktem prawnym, który definiował różnorodne formy wsparcia rodziny na poziomie gminy. W grudniu 2016 roku Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia kompleksowego programu wsparcia dla rodzin „Za życiem”. W ślad za programem została uchwalona Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Wspomniane dokumenty zaczęły obowiązywać w styczniu 2017 roku. „Za życiem” wspiera rodziny z osobami niepełnosprawnymi, a w szczególności wychowujące niepełnosprawne dzieci. Proponowana przez rząd pomoc obejmuje kompleksowe rozwiązania dotyczące wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin, wczesnego wspomaganie dziecka i jego rodziny, usług wspierających i rehabilitacyjnych oraz wsparcia mieszkaniowego. Zgodnie z nowymi przepisami rodzinom, w których urodzi się dziecko z ciężką i nieodwracalną niepełnosprawnością albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 tys. zł. Ustawa „Za życiem” przewiduje również m. in. że przewodnikiem po systemie wsparcia dla rodzin, w których urodzą się dzieci z niepełnosprawnością lub ciężką chorobą, będzie asystent rodziny, którego zadaniem będzie koordynowanie dostępnej pomocy. Ustawa ma również znacznie usprawnić dostęp do świadczeń zdrowotnych. **W 2021 roku wypłacono 4 świadczenia z ustawy „Za życiem”.**

PODSUMOWANIE

Na przestrzeni ostatnich trzech lat zmalała liczba osób korzystających z pomocy społecznej. Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim są niezmiennie od kilku lat: długotrwała choroba, niepełnosprawność, ubóstwo oraz bezrobocie. Miasto Nowy Dwór Mazowiecki realizuje liczne programy osłonowe, a także zapewnia mieszkańcom szeroki wachlarz usług społecznych. Konieczne jest jednak doskonalenie i rozwijanie działań ukierunkowanych na rzecz przeciwdziałania zjawisku ubóstwa, marginalizacji i wykluczenia społecznego, w tym m.in. osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, osób starszych, osób bezrobotnych, rodzin wielodzietnych, rodzin z trudnościami wychowawczymi, jak również dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej. Infrastruktura jednostek realizujących zadania wspierania rodziny w zakresie placówek wsparcia dziennego, powinna być sukcesywnie rozbudowywana z uwzględnieniem potrzeb wynikających między innymi z faktu powstawania nowych osiedli, w rejonach, w których nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego. Istotne jest również zwiększanie liczby miejsc w placówkach wsparcia dziennego prowadzonych w formie specjalistycznej, mających na celu działania prewencyjno-profilaktyczne skierowane w szczególności do dzieci i młodzieży oraz rodzin zagrożonych dysfunkcją lub przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Konieczne jest także podjęcie działań na rzecz rozwoju różnego rodzaju usług społecznych, w tym wspieranie rozwoju opieki rodzinnej i środowiskowej, jak również poradnictwa specjalistycznego i terapeutycznego na rzecz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w tym m.in. wsparcie powstawania i funkcjonowania Ośrodków Interwencji Kryzysowej, czy mieszkań chronionych. Wskazane jest również wsparcie na rzecz integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej. Niezbędne są działania na rzecz seniorów polegające na zapewnieniu przyjaznego środowiska. Konieczne jest prowadzenie ciągłych działań propagujących ideę rodzicielstwa zastępczego, w celu pozyskania kandydatów do prowadzenia rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, a tym samym zwiększania ich liczby.

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii

Podstawą prawną działań gminnych związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Wymienione ustawy tworzą spójny system umożliwiający samorządom terytorialnym prowadzenie lokalnej polityki wobec zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu i narkotyków a także wyznacza konkretne zadania i wskazuje środki na ich realizację.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi stanowi, że prowadzenie działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy. Ich realizacja prowadzona jest w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego przez radę gminy, uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

Celem strategicznym Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na rok 2021 było ograniczenie skali zjawiska spożycia alkoholu i innych środków psychoaktywnych przez dzieci i młodzież oraz problemów związanych z używaniem i uzależnieniem od alkoholu i narkotyków wśród mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego. Celem operacyjnym programu było zwiększenie dostępu do profesjonalnych działań pomocowych osobom z problemem uzależnienia i zagrożonych nim, doświadczających przemocy oraz ich rodzin, a także dzieci i młodzieży doświadczających skutków uzależnienia rodziców, a także ograniczenie występowania skali problemów związanych z podejmowaniem zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież poprzez prowadzenie działalności profilaktycznej, edukacyjnej i informacyjnej skierowanej do dzieci, rodziców oraz ich opiekunów. Z pomocy oferowanej w ramach realizacji ww. programu skorzystało w roku 2021 około 3900 osób. Osoby te skorzystały między innymi z:

- ✓ pomocy specjalistycznej dla osób i rodzin doświadczających problemów związanych z uzależnieniem i nadużywaniem alkoholu,
- ✓ udziału w programach z zakresu profilaktyki szkolnej i środowiskowej,
- ✓ udziału w programach socjoterapeutycznych i opiekuńczo – wychowawczych dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym,
- ✓ udziału w koloniach i obozach z programem profilaktycznym dla dzieci i młodzieży.

W ramach Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Nowy Dwór Mazowiecki, działał punkt konsultacyjno– informacyjny dla osób z problemem alkoholowym oraz doświadczających przemocy i ich rodzin. Łączna liczba godzin w miesiącu, w których w 2021 r. czynny był punkt wynosi około 140 godzin. W punkcie zatrudnionych było 6 osób w tym:

- ✓ Instruktor Terapii uzależnień posiadający certyfikat instruktora terapii uzależnień nadany przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ✓ Terapeuta rodzinny
- ✓ Psycholog, terapeuta uzależnień
- ✓ Pedagog
- ✓ Prawnik
- ✓ Osoba sprzątająca pomieszczenia

W 2021 roku od stycznia do grudnia specjaliści przyjęli ok. 900 osób w tym także były interwencje rodzinne. Łącznie przeprowadzono 73 grupy wsparcia dla rodzin w związku z uzależnieniem i przemocą oraz 52 grupy dla rodziców z problemem wychowawczym, 3 osoby zakończyły program terapeutyczny, 4 osoby zostały skierowane na dalsze leczenie. Warto również nadmienić, że osoby, które rozpoczęły program terapeutyczny brały regularny udział w zajęciach, świadczyć to może o tym, że czuły się bezpiecznie, a terapia przynosiła rezultaty.

Punkt konsultacyjno – informacyjny współpracował na bieżąco z Oddziałem Dziennym Terapii Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych działającym przy „Naszej Przychodni” oraz z Poradnią Leczenia Uzależnień w ramach umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia, a także Miejską Komisją rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

W punkcie udzielane były również porady i konsultacje prawne dla osób w trudnej sytuacji życiowej i społecznej spowodowanej uzależnieniami i przemocą. Łączna liczba udzielonych porad wynosi 832, liczba osób około 640.

Problemy z jakimi mieszkańcy Nowego Dworu Mazowieckiego zgłaszali się to przede wszystkim udzielenie pomocy w sprawach: o ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej, o ustanowienie adwokata z urzędu oraz zwolnienie od kosztów sądowych, sprawy rozwodowe z orzeczeniem lub bez orzeczenia o winie, zniesienie współwłasności, przyznanie alimentów, ustanowienie rodziny zastępczej, ustalenie kontaktów z dziećmi, zwolnień z pracy, a także przemocy.

W Nowym Dworze Mazowieckim działa Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Komisja realizuje zadania wynikające z ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. W 2021 r. MKRPA pracowała w 6-osobowym składzie. Podobnie jak w latach ubiegłych MKRPA współpracowała w zakresie leczenia osób uzależnionych z Oddziałem Dziennym Terapii Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych działającym przy „Naszej Przychodni” oraz z Poradnią Leczenia Uzależnień w ramach umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Klienci MKRPA mogli korzystać z usług terapeutów, psychologów, którzy prowadzili zajęcia dla osób uzależnionych od alkoholu oraz służyli wsparciem dla dorosłych członków rodzin osób nadużywających alkoholu, leków i narkotyków, a także prowadzili zajęcia ze sprawcami przemocy w rodzinie oraz z osobami dotkniętymi przemocą domową i współuzależnionymi od sprawców. Klienci MKRPA kierowani byli również do prawnika, który udzielał im porad prawnych w trudnej sytuacji społecznej i socjalnej.

Członkowie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizowali zadania określone w Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Nowy Dwór Mazowiecki oraz wynikające z Regulaminu Pracy Komisji na poziomie dobrym i bardzo dobrym. Podczas dyżurów wielokrotnie prowadzili rozmowy motywujące do podjęcia leczenia odwykowego z osobami zgłoszonymi oraz profilaktyczno-wspierające z członkami ich rodzin. Szczegółowe dane z działalności MKRPA za ostatnie dwa lata przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Działalność MKRPA.

	2020	2021
Liczba wniosków otrzymanych w 2021 roku	24	41
Liczba wniosków realizowanych w 2021 roku	58	72
Członkowie rodzin osób z problemem alkoholowym:	111	64
• Liczba kontaktów/ rozmów wspierająco – motywujących;	40	30
• Liczba osób z którymi prowadzono te rozmowy	38	47
Liczba osób z problemem alkoholowym wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	4	8
Liczba osób wobec których podjęto działania w związku ze stwierdzeniem przemocy w rodzinie	38	48
Liczba osób wobec których podjęto działania - motywowanie do podjęcia terapii/uczestnictwa w programie dla sprawców przemocy	38	39
Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowano się:	61	61
• ofiary przemocy w rodzinie	23	25
• sprawcy przemocy w rodzinie	38	36
Wezwanie nadużywającego alkoholu sprawcy przemocy na rozmowę interwencyjną	122	194
Powiadomienie policji	14	16
Liczba wniosków realizowanych w ramach procedury „Niebieskiej Karty”	19	26

PODSUMOWANIE

Analizując trendy w obszarze problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomani, zaobserwować można wzrost działań podejmowanych w tym zakresie. Niestety, biorąc pod uwagę dużą dynamikę zachodzącą na rynku środków psychoaktywnych, w tym pojawianie się nowych substancji oraz zmiany zjawisk towarzyszących narkomanii, takie jak zmiany wzorców przyjmowania narkotyków, powodują, że sztywno przyjęte zadania często okazują się nieadekwatne do zmieniającej się rzeczywistości. Dlatego też ten obszar polityki społecznej wymaga ciągłej analizy oraz elastyczności wprowadzanych działań.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań aspołecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową. Działania na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie mają charakter interdyscyplinarny, a więc opierają się na współpracy służb, które dysponując wiedzą, doświadczeniem, narzędziami oraz kompetencjami w danej dziedzinie łączą swoje siły, celem udzielenia kompleksowej pomocy rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa zadania gminy w zakresie wspierania rodziny dotkniętej przemocą.

W związku z podejmowaniem działań i realizacją programu Ośrodek Pomocy Społecznej:

- ✓ systematycznie diagnozuje i monitoruje zjawisko przemocy w rodzinie: zbiera i uaktualnia informacje na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie oraz zasobów środowiska lokalnego (statystyki policyjne, dane Ośrodka Pomocy Społecznej, Zespołu Interdyscyplinarnego, MKRPA, ze szkół, punktu konsultacyjnego),
- ✓ zmniejsza negatywne skutki przemocy u osób, które jej doznają oraz zapewnia kompleksową pomoc: współpraca z punktem konsultacyjnym prowadzonym na terenie Ośrodka Pomocy Społecznej,

- ✓ zwiększa kompetencje zawodowe pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie: uczestnictwo w interdyscyplinarnych szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy dla grup zawodowych przedstawicieli służb i instytucji z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ośrodek Pomocy Społecznej zapewnia obsługę Zespołowi Interdyscyplinarnemu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zadaniem zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, Prokuratury, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez:

- ✓ diagnozowanie problemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- ✓ podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- ✓ inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą w rodzinie,
- ✓ rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- ✓ inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego powołują Grupy robocze do pracy z konkretną rodziną. W skład grupy wchodzi zawsze pracownik socjalny, dzielnicowy i w zależności od potrzeb i występującego problemu przedstawiciel MKRPA, kurator sądowy, pedagog czy też inny specjalista. Do zadań grupy roboczej należy w szczególności:

- ✓ monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
- ✓ opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie,
- ✓ dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Pomoc społeczna jest udzielana w przypadku przemocy w rodzinie niezależnie od dochodu rodziny i innych okoliczności. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni zgodnie z ustaloną rejonizacją. W ramach swoich kompetencji i zadań pracownik socjalny:

- ✓ diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- ✓ udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- ✓ organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- ✓ zapewnia osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienie w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- ✓ prowadzi rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- ✓ wszczyna procedurę „Niebieskiej Karty” zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13.09.2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także lekarzem lub ratownikiem medycznym lub pielęgniarką ma prawo podjąć decyzję o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej. Pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia sądu opiekuńczego o tym fakcie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin.

Do Zespołu Interdyscyplinarnego wpływają Niebieskie Karty A uruchamiające procedurę „Niebieskie Karty”. W roku 2021 Zespół zajmował się łącznie 101 sprawami (w 2020 roku- 87 spraw), z tego 36 spraw było kontynuowanych z poprzedniego okresu (3 z 2018 roku, 33 z 2020 roku). Procedura „Niebieskie Karty” w 2021 roku została wszczęta w 65 rodzinach,

dodatkowo 11 Niebieskich Kart wpłynęło w toku trwania tej samej procedury (w 2020 roku została wszczęta w 51 przypadkach, z tego 4 raz w toku trwania tej samej procedury).

Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie każdorazowo powoływał Grupy Robocze bezpośrednio pracujące z osobami, rodzinami. Grupy Robocze sporządziły 53 Niebieskich Kart C z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą oraz 47 Niebieskich Kart D z osobami podejrzanymi o stosowanie przemocy¹⁵.

Działania podejmowane przez OPS w ramach realizacji Programu stanowią podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które będą podejmowane w ramach gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

PODSUMOWANIE

W 2021 roku zaobserwowano wzrost liczby wszczętych procedur w stosunku do roku poprzedniego. Zakres udzielanej pomocy jest sukcesywnie rozszerzany w odniesieniu do diagnozowanego poziomu potrzeb.

Bezpieczeństwo publiczne

Zgodnie z posiadanymi danymi, w latach 2020- 2021 na terenie miasta odnotowana przestępczość kształtowała się w następujący sposób:

Tabela 7. Przestępczość na terenie Miasta Nowy Dwór Mazowiecki w latach 2020-2021- dane z KPP Nowy Dwór Mazowiecki.

	2020	2021
Czyny zabronione / przestępstwa	1640	1901
Czyny charakterze kryminalnym	1098	1242
Czyny z katalogu 7 kategorii przestępstw uciążliwych społecznie, w tym:	489	450

¹⁵ Raport o stanie miasta Nowy Dwór Mazowiecki w 2021 roku.

• przestępstwa rozbójnicze	5	6
• bójki i pobicia	2	4
• uszczerbek na zdrowiu	14	11
• uszkodzenie rzeczy	71	79
• kradzież cudzej rzeczy	268	220
• kradzież z włamaniem	104	96
• kradzież pojazdu	25	34

W wyniku realizowanych postępowań przygotowawczych ustalono łącznie 914 osób podejrzanych o popełnienie przestępstw.

Straż Miejska przeprowadziła w 2021 r. 3015 interwencji dot. zakłócania porządku publicznego. Z tego 1633- to interwencje z wniosków mieszkańców, 1200 –własne strażników, 79-zgłoszone przez operatorów monitoringu miejskiego, 23- zgłoszone przez różne instytucje i 80 przekazanych przez Policję. W ich efekcie skierowano 12 wniosków o ukaranie oraz nałożono 253 mandaty karne, które dotyczyły najczęściej wykroczeń w ruchu drogowym i spożywania alkoholu w miejscach publicznych. Straż Miejska uczestniczyła także w akcjach „Bezpieczna droga do szkoły”, a także akcji „Znicz” na przełomie października i listopada. Kontynuowano w mieście akcje informacyjne i prewencyjne polegające na uświadamianiu o zagrożeniu smogiem, o właściwych sposobach palenia w piecach, o właściwym doborze materiałów palnych oraz prowadzone były kontrole w kotłowniach i piwnicach, gdzie były piece. Z uwagi na stan pandemii kontrole były prowadzone interwencyjnie w 55 przypadkach. W związku z panującą w tym roku pandemią COVID 19 zgodnie z Decyzją Wojewody Mazowieckiego nasza SM została skierowana w szczególności do działań w celu zapobiegania oraz zwalczania pandemii koronawirusa i przekazana do dyspozycji Komendanta Powiatowego Policji. W zakresie swoich uprawnień strażnicy wykonywali czynności zarówno informacyjne jak i kontrolne. Za pomocą urządzeń nagłaśniających w radiowozach informowali społeczność lokalną o zagrożeniach i wydawali polecenia wynikające z obowiązujących przepisów, kontrolowali placówki handlowe oraz autobusy komunikacji lokalnej, a także miejsca

publiczne i inne tereny w celu egzekwowania wynikających z prawa ograniczeń. Ogółem w 13 przypadkach zastosowano środki oddziaływania wychowawczego na podstawie art. 41 KW w postaci pouczenia lub zwrócenia uwagi, skierowano 4 wnioski o ukaranie do Sądu dot. braku maseczki na twarzy i niezałożenia jej mimo polecenia strażnika, a mandatami karnymi ukarano 24 osoby.

Bezpieczeństwo to także właściwa ochrona przeciwpożarowa i właściwa oraz szybka reakcja na miejscowe zagrożenia. W 2021 roku na zapewnienie gotowości bojowej Ochotniczych Straży Pożarnych i WOPR przekazano: OSP Nowy Dwór Mazowiecki. – 130.000 zł., a także zabezpieczono kwotę 100.000 zł. na dofinansowanie zakupu średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego, 25.000 zł. na remont budynku strażnicy OSP; OSP- RW – 81.000 zł. i Nowodworski WOPR 10.000 zł. na zapewnienie bezpieczeństwa na wodzie i przy wodzie.

PODSUMOWANIE

W 2021 roku w stosunku do roku 2020 wzrósł wskaźnik przestępczości. Można jednak zakładać, że stan bezpieczeństwa na terenie miasta ma szansę się poprawić. W tym zakresie prowadzone są działania profilaktyczne i interwencyjne.

Organizacje pozarządowe

Zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w roku 2021 określała Uchwała Nr XVII/260/2020 Rady Miejskiej w Nowym Dworze Mazowieckim z dnia 8 grudnia 2020 roku w sprawie uchwalenia Programu Współpracy Miasta Nowy Dwór Mazowiecki z Organizacjami Pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami na Rok 2021. Celem ogólnym współpracy z organizacjami pozarządowymi w roku 2021 było podnoszenie jakości życia oraz zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego poprzez stwarzanie im możliwości i warunków do uczestnictwa w życiu publicznym. Efektem dobrej współpracy w latach poprzednich jest wzrastająca aktywność społeczna, identyfikacja potrzeb i oczekiwań, tak po stronie samorządu jak i po stronie podmiotów realizujących zadania na rzecz lokalnej społeczności. Procesy te wzmacniają rozwój współpracy i uzyskiwanie efektywnych rozwiązań.

W 2021 roku podpisano 38 umów na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe, dotowanych z budżetu miasta Nowy Dwór Mazowiecki w 2021 roku. Istotnym efektem współpracy, obserwowanym na przestrzeni ostatnich trzech lat jest zwiększona aktywność zarządów stowarzyszeń w poszukiwaniu źródeł finansowania swoich zadań w programach wojewódzkich i krajowych¹⁶.

PODSUMOWANIE

Organizacje pozarządowe pełnią rolę uzupełniającą dla działań organów publicznych, ich rola jest niezastąpiona w aktywizowaniu środowisk lokalnych oraz wsparciu i reintegracji grup wykluczonych społecznie. Pełnią też funkcję diagnostyczną, jako podmioty działające najbliżej osób wymagających wsparcia, co pozwala im na dokładniejsze identyfikowanie problemów społecznych. Konieczne jest stałe wzmacnianie kanałów wymiany informacji pomiędzy administracją a organizacjami, a także pomiędzy samymi organizacjami.

Oświata

W mieście Nowy Dwór Mazowiecki w 2021 r. funkcjonowało 5 szkół podstawowych oraz 1 liceum ogólnokształcące. Przy następujących szkołach: Szkoła Podstawowa nr 7, Szkoła Podstawowa nr 5, Szkoła Podstawowa nr 4 – funkcjonowały oddziały integracyjne. W mieście funkcjonowała 1 szkoła dla dorosłych. Ponadto, w mieście w 2021 r. funkcjonowała 1 szkoła niepubliczna. 6 uczniów korzystało z nauczania indywidualnego.

We wrześniu 2021 r. naukę w powyższych szkołach rozpoczęło, odpowiednio 2991 uczennic i uczniów. Do jednej klasy (oddziału) uczęszczało w 2021 r. średnio 20 osób. Najwięcej w Szkole Podstawowej nr 7 – 22 uczniów w klasie, najmniej w Szkole Podstawowej nr 3 – 18 uczniów w klasie.

W 2021 roku funkcjonowała 1 niepubliczna szkoła podstawowa, do której uczęszczało w dniu 1 stycznia 2021 r. 78 dzieci, a w dniu 31 grudnia 2021 r. 122 dzieci.

¹⁶ Sprawozdanie z realizacji Programu Współpracy Miasta Nowy Dwór Mazowiecki z Organizacjami Pozarządowymi oraz Innymi Podmiotami na rok 2021.

W 2021 r. funkcjonowało 5 przedszkoli miejskich, w tym 2 przedszkola z oddziałami integracyjnymi. Do miejskich przedszkoli uczęszczało 786 dzieci, w tym 380 dziewcząt i 406 chłopców. Ponadto, w 2021 roku funkcjonowały w mieście 4 przedszkola niepubliczne, do których uczęszczało średnio 305 dzieci. Na terenie miasta w 2021 roku, funkcjonował także 1 punkt przedszkolny, do którego uczęszczało średnio 13 dzieci.

W 2021 roku w Nowym Dworze Mazowieckim funkcjonowały 3 żłobki i 1 klub dziecięcy. Placówki te obejmowały 68 miejsc na dzień 1 stycznia 2021 r. (z czego wykorzystano 60 miejsc) oraz 76 miejsc na dzień 31 grudnia 2021 r. (z czego wykorzystanych było 73 miejsca)¹⁷.

PODSUMOWANIE

W pełni zintegrowane i ogólnodostępne usługi wczesnodziecięcej opieki i edukacji – nastawione w równym stopniu na edukację i opiekę nad dziećmi – są ważnym elementem spójnego systemu edukacji i opieki w Polsce. Miasto Nowy Dwór Mazowiecki zapewnia dzieciom i młodzieży równy dostęp do edukacji. Ważny jest również dostęp do kształcenia ponadpodstawowego oraz funkcjonowanie szkoły dla dorosłych. Zapewniona jest także opieka nad dziećmi w postaci przedszkoli i żłobków, co po części pozwala rozwiać obawy rodziców związane z pogodzeniem obowiązków wychowawczych z życiem zawodowym.

Kultura i sport

W mieście Nowy Dwór Mazowiecki w 2021 r. funkcjonowała 1 biblioteka publiczna wraz z 3 filiami. Do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w pełni dostosowany jest 1 budynek biblioteki, znajdujący się przy ulicy I.J. Paderewskiego 22, natomiast w Filii nr 2, w 2021 roku wykonano podjazd dla wózków. W 2021 r. Biblioteka Główna, Filia nr 2 Osiedle Młodych i Filia nr 3 Modlin Twierdza udostępniały oprócz książek w wersji papierowej również audiobooki, e-booki i filmy. W poszczególnych bibliotekach użytkowano 45 komputerów, wszystkie z dostępem do szerokopasmowego Internetu. W 2021 roku zorganizowano ogółem 200 imprez promujących książkę i czytelnictwo, w których udział wzięło 2195 osób. W 2021 roku biblioteka pozyskała środki z Regionalnego Programu Operacyjnego

¹⁷ Raport o stanie miasta...

Województwa Mazowieckiego na remont pomieszczeń i utworzenie wystawy dziejów miasta. Projekt będzie realizowany w latach 2021-2023.

Biblioteka wzięła również udział w projekcie „Sieć na kulturę w podregionie warszawskim zachodnim”. Celem projektu było podniesienie kompetencji i kwalifikacji cyfrowych pracowników, rozwijanie kompetencji cyfrowych dzieci i młodzieży w wieku 10-18 lat poprzez prowadzenie atrakcyjnych i perspektywicznych zajęć oraz wyposażenie placówek w sprzęt komputerowy do organizacji zajęć i warsztatów.

Nowodworski Ośrodek Kultury jest instytucją kultury, prowadzącą działalność w zakresie upowszechniania kultury mieszkańcom miasta oraz edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży. Działalność Ośrodka opiera się na systematycznej pracy w sekcjach i kołach zainteresowań oraz imprezach. Obiekty Nowodworskiego Ośrodka Kultury dostosowane są do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Rok 2021 rozpoczął się pod znakiem pandemii COVID-9 z wszelkimi ograniczeniami, zakazami i nakazami uniemożliwiającymi lub znacznie ograniczającymi normalne funkcjonowanie ośrodka kultury. W 2021 roku działalność w zakresie bezpośrednich zajęć w zakresie rozwijania zainteresowań własnych mieszkańców miasta, w szczególności dzieci i młodzieży ograniczona została do dwóch krótkich okresów aktywności. Od 1 do 18 marca 2021r. uruchomiono działalność sekcji i kół zainteresowań: tanecznej, plastycznej, teatralnej, nauki gry na instrumentach z wyjątkiem szachów, zajęć z pilatesu, gimnastyki dla seniorów, zajęć latino dla dorosłych i ZŚS Marzyciele. Jednakże, od 18 marca 2021r. w związku z kolejnym rozporządzeniem Rady Ministrów i Ministra Zdrowia działalność ta musiała zostać ponownie zawieszona. W tym krótkim okresie czasu w zajęciach uczestniczyło 176 dzieci, młodzieży i dorosłych. Ponownie zajęcia w sekcjach i kołach zainteresowań ruszyły od dnia 21.05.2021r. Do wakacji tj. do dnia 25.06.2021r. w zajęciach tych uczestniczyło 180 chętnych. Należy podkreślić, że działalność ta przebiegała w obowiązujących obostrzeniach sanitarnych przy ograniczonej liczbie osób w salach zajęć z zachowaniem dystansu, dezynfekcji rąk i zakrywaniu ust i nosa tam, gdzie było to możliwe. Po wakacjach, z zachowaniem obostrzeń sanitarnych ponownie uruchomiono systematyczne zajęcia w sekcjach i kołach zainteresowań. Mimo pandemii zainteresowanie zajęciami rozwojowymi w Nowodworskim Ośrodku Kultury cieszyło się dużym zainteresowaniem. Łącznie na koniec 2021r., w zajęciach stałych uczestniczyło 416 mieszkańców naszego miasta.

Panująca pandemia miała również wpływ na zakres działalności w zakresie organizowania imprez. Pozostając w zgodzie z obowiązującymi i często zmieniającymi się zaleceniami odnośnie organizacji imprez w salach i plenerze zrealizowano liczne wydarzenia kulturalne i profilaktyczne.

Poza tym, Nowodworski Ośrodek Kultury wziął udział w projekcie „Sieć na kulturę” Fundacji Wspierania Zrównoważonego Rozwoju. W pierwszym etapie odbyło się szkolenie dla pracowników ośrodka kultury (28 godzin) o tematyce: „Projektowanie graficzne z wykorzystaniem aplikacji cyfrowych” w dniach 07.01.2021 – 14.01.2021. W drugim etapie zostało poprowadzone szkolenie online dla 2 grup uczestników (po 8 osób) – dzieci w wieku 10 – 14 lat o tej samej tematyce. Zajęcia odbywały się dla każdej z grup raz w tygodniu od 09.03 – 31.05.2021 (po 31 godzin lekcyjnych zajęć).

W ramach współpracy udostępniano pomieszczenia NOK na zebrania sprawozdawczo-wyborcze oddziałowi nowodworskiemu PTTK i Lokalnej Organizacji Turystycznej.

Nowodworski Ośrodek Sportu i Rekreacji będący jednostką organizacyjną Miasta Nowy Dwór Mazowiecki powołaną w formie jednostki budżetowej propaguje i organizuje działalność sportowo – rekreacyjną. Realizuje swoje cele statutowe zapewniając mieszkańcom miasta, a w szczególności dzieciom i młodzieży udział w rekreacji, sporcie masowym i kwalifikowanym. Umożliwia podnoszenie poziomu i umiejętności sportowych mieszkańców, a także wpływa na rozwój zainteresowań sportem i rekreacją. Zapewnia społeczeństwu dostęp do różnego rodzaju widowisk o walorach sportowych i estetycznych, które stanowią wartościową formę wypoczynku i integracji. SEKCJE SPORTOWE W roku 2021 (do 30 czerwca 2021 r.) w NOSiR-ze funkcjonowało 8 sekcji sportowych, które reprezentowały miasto Nowy Dwór Mazowiecki na arenie wojewódzkiej, ogólnopolskiej, europejskiej, a nawet światowej. o 30 czerwca 2021 r. zmieniła się struktura NOSiR. Dotychczasowe sekcje zostały oddelegowane do klubów i stowarzyszeń.

Pływalnia miejska zgodnie z aktualnymi wytycznymi ustawodawcy, również funkcjonowała w ograniczonym stopniu, gdzie obowiązywał limit wejść na pływalnię oraz reżim sanitarny. Czasowo przerwane zostały zajęcia nauki i doskonalenia pływania dla dzieci z nowodworskich szkół podstawowych oraz okresowo przestały funkcjonować szkoły pływackie. Nowodworski Ośrodek Sportu i Rekreacji, dołożył wszelkich starań, aby stosując się do wszystkich obostrzeń i zachowując reżim sanitarny, nie rezygnować całkowicie z propagowania sportu wśród mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego. W momencie,

kiedy obostrzenia były stopniowo luzowane, można było powrócić do prowadzonych zajęć. Ponadto, w ciągu roku szkolnego od poniedziałku do piątku ponownie zaczęły odbywać się systematyczne zajęcia nauki i doskonalenia pływania dla dzieci. Dodatkowo obecnie wynajmowane są powierzchnie do prowadzenia komercyjnych zajęć nauki i doskonalenia pływania, a z obiektów Ośrodka korzystają na mocy porozumień i umów między innymi piłkarze III-ligowego zespołu MKS Świt Nowy Dwór Mazowiecki oraz zawodnicy innych lokalnych stowarzyszeń sportowych.

Zdecydowana większość imprez, jaka odbyła się na terenie NOSiR lub których byli organizatorami lub współorganizatorami, odbyła się w drugiej połowie roku. Ponadto, na obiektach NOSiR odbywały się spotkania sparingowe, ligowe i mecze Pucharu Polski wynikające z terminarzy poszczególnych Związków Sportowych.

Z końcem roku rozpoczęto procedurę wdrażania systemu do rezerwacji on-line oraz płatności on-line, który ma w szybki i komfortowy sposób pomóc mieszkańcom samodzielnie, bez wychodzenia z domu czy wykonywania telefonów zarezerwować np. kort do tenisa ziemnego czy sektor na wybranej hali do gry w piłkę nożną, siatkówkę, koszykówkę itd. System jest w trakcie wdrażania (weryfikacja nowych regulaminów, ustalania nowego cennika itd.).

W grudniu 2021 r. rozpoczął się montaż i instalacja toru rowerowego pumptrack. Jest to mobilny tor o kształcie zamkniętej pętli, składający się z licznych zakrętów, dolin oraz wybrzuszeń zwanych muldami z którego każdy mieszkaniec, nie tylko najmłodszy, będzie mógł korzystać jeżdżąc po nim na rolkach, hulajnogach, rowerach itd¹⁸.

PODSUMOWANIE

Miasto Nowy Dwór Mazowiecki ma relatywnie wysoki potencjał w obszarach kultura i sport. Mieszkańcy mogą korzystać z szerokiej oferty zajęć dodatkowych oraz brać udział w licznych wydarzeniach. Udział w zajęciach dodatkowych stanowi jeden z najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących uczniów przed angażowaniem się w zachowania problemowe. Lokalne wydarzenia przyczyniają się do aktywizacji lokalnej gospodarki integracji lokalnej ludności, a także tworzenia silnego poczucia przynależności.

¹⁸ Raport o stanie miasta...

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych

Jednym z głównych założeń niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Nowy Dwór Mazowiecki jest przedstawienie problemów występujących w społeczności lokalnej gminy oraz wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Zdiagnozowanie problemów społecznych było możliwe między innymi poprzez przeprowadzenie badań wśród mieszkańców gminy. Szczegółowe dane z przeprowadzonej diagnozy zostały zamieszczone w raporcie „Diagnoza lokalnych problemów społecznych w mieście Nowy Dwór Mazowiecki”.

Podstawowe problemy społeczne w opinii pełnoletnich mieszkańców

Badania miały charakter ankiety i obejmowały mieszkańców w mieście Nowy Dwór Mazowiecki, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci zostali poinformowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- zagrożenia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze,
- zagrożenia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia,
- zagrożenia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów,
- zagrożenia związane z uzależnieniem od hazardu,
- zagrożenia związane z przemocą w rodzinie,
- zagrożenia związane z konfliktem zbrojnym w Ukrainie,
- wpływu pandemii Covid-19 na kondycję psychiczną.

W badaniu wzięło udział łącznie 200 osób. Badaniem objęto 124 kobiety oraz 76 mężczyzn. Średnia wieku respondentów wynosi 33 lata.

➤ Wyniki badań ankietowych:

- ✓ Mieszkańcy miasta Nowy Dwór Mazowiecki za największe problemy uznali uzależnienie od alkoholu, uzależnienie od narkotyków/dopalaczy oraz zjawisko

przemocy domowej. Z pewnością w tych sferach są największe oczekiwania wobec władz związane z podjęciem działań.

- ✓ Uzależnienie od alkoholu jest wśród mieszkańców na średnim poziomie ryzyka. Pewien odsetek badanych dość często spożywa alkohol- 60,5% wskazało, że pije go kilka razy w miesiącu lub częściej, jednak tylko 0,5% ankietowanych wskazało, że spożywa go codziennie. Badani deklarują w większości, iż jednorazowo nie spożywają znacznych ilości alkoholu. Tylko 9,5% respondentów wie, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu i rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach jego spożywania.
- ✓ Palenie wyrobów tytoniowych jest wśród dorosłych mieszkańców miasta Nowy Dwór Mazowiecki dość popularnym nałogiem- 45,5% respondentów pali regularnie papierosy, a 20% pali regularnie e-papierosy. Należy podjąć działania profilaktyczne wykorzystując przy tym strategię informacyjną, mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu.
- ✓ Zdecydowana większość mieszkańców zadeklarowała, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające. Wskazuje to na pozytywną tendencję w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych takich, jak narkotyki czy dopalacze, jednakże nie wyklucza to występowania tego rodzaju uzależnień wśród mieszkańców miasta Nowy Dwór Mazowiecki. Badani wskazywali, że największą popularność w ich środowisku lokalnym ma marihuana oraz haszysz, Jeżeli chodzi o źródło pozyskiwania owych substancji, to badani w większości również twierdzą, że nie wiedzą, gdzie można nabyć tego typu substancje.
- ✓ Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie miasta Nowy Dwór Mazowiecki jest na niskim poziomie ryzyka. Prawie wszyscy respondenci wskazują, że nie grali nigdy w gry na pieniądze. Poza tym, większość mieszkańców ma świadomość, że zbyt częste granie w gry hazardowe prowadzi do uzależnienia. Zaleca się rozpowszechnienie informacji o placówkach udzielających pomocy w zakresie uzależnień od hazardu oraz na temat wskaźników pozwalających stwierdzić czy problem w tym zakresie występuje.
- ✓ Mieszkańcy miasta Nowy Dwór Mazowiecki za najbardziej rozpowszechnione uzależnienia w środowisku lokalnym uznali nikotynizm, alkoholizm oraz sieciorizm.

Jednakże większość badanych nie dostrzega potrzeby realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Świadczyć to może o braku wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od substancji oraz uzależnieniom behawioralnym i rozpowszechniania wiedzy o konsekwencjach jakie za sobą niosą. Aczkolwiek, kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców. Dlatego, należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu darmowych spotkań otwartych, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania.

- ✓ Zdecydowana większość mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego- 80,5% wskazało, że nie ma w swoim otoczeniu osób doświadczających przemocy w rodzinie. Aczkolwiek, 10,5% respondentów zaznaczyło, że zna takie osoby, a 9% ma podejrzenia, że zjawisko przemocy w rodzinie jest obecne w ich otoczeniu. Należy jednak pamiętać, że przemoc w rodzinie jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób doświadczających przemocy w rodzinie nie zgłasza się po pomoc. Należałoby jednak zwrócić większą uwagę na rozpowszechnianie informacji na temat tego, że stosowanie kar cielesnych jest zakazane przez prawo oraz tego, jakie negatywne konsekwencje niesie za sobą stosowanie kar cielesnych względem dzieci. Wskazane jest również zwrócenie większej uwagi na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w tym zakresie.
- ✓ Większość badanych- 70% deklaruje, że nie odczuwa żadnych skutków pandemii koronawirusa. Jednakże 30% zaznaczyło, że skutki są dla nich odczuwalne wskazując na: zmniejszenie kontaktów międzyludzkich, izolację, trudności w nawiązywaniu relacji, stany lękowe i depresyjne, samotność, izolacja, strach, utratę pracy, rosnącą inflację. Wyniki wskazują jednak, że większość badanych, którzy mają potomstwo

zaobserwowało negatywne zmiany w ich zachowaniu- 17% wskazało, że ich dziecko ma zaległości w nauce i tyle samo- 17%, że ich dziecko stało się bardziej wycofane, a 13% zaznaczyło, że ich dziecko ma trudności w relacjach rówieśniczych. Tylko 21% ankietowanych nie zaobserwowało żadnych zmian w zachowaniu swojego dziecka. Ważne jest więc, aby w najbliższej perspektywie czasowej położyć większy nacisk na aspekt zdrowia psychicznego, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży. Istotne będzie tutaj wzmocnienie systemów pomocy: społecznej i socjalnej dla mieszkańców, którzy na skutek pandemii znaleźli się w trudnej sytuacji materialnej oraz psychicznej oraz diagnoza i wsparcie psychologiczne dla dzieci i młodzieży.

- ✓ Jak wynika z przeprowadzonych badań 42% respondentów ma poczucie zagrożenia związane z agresją Rosji na Ukrainę. Poza tym, Pewien odsetek badanych mieszkańców- 23,5% zauważyło niepokojące zmiany w zachowaniu swoich dzieci, które są związane z konfliktem zbrojnym w Ukrainie. Wskazane byłoby przeprowadzenie warsztatów dla rodziców, na których mogliby oni dowiedzieć się jak rozpoznać kryzys w życiu dziecka, jak pomóc mu w przezwyciężaniu lęków, a także jak rozmawiać z dzieckiem na temat wojny w Ukrainie.

Podstawowe problemy środowiskowe w opinii pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej

Niewątpliwie, ważną grupą, której badanie jest pomocne w identyfikacji problemów społecznych występujących na terenie miasta są właśnie pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej.

W badaniu wzięło udział 18 pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim. Wszyscy ankietowani to kobiety.

- Wyniki badań ankietowych:
- ✓ Najistotniejszym ich zdaniem problemem jest uzależnienie od alkoholu. Ważne będzie tutaj podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli instytucji realizujących działania zapobiegawcze tego rodzaju problemom.
- ✓ Większość respondentów odpowiedziało, że zgadza się w pełni, lub częściowo z tym, że pomoc społeczna pomaga w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych. Aczkolwiek, pewien odsetek badanych się co do tego nie zgadza- ci respondenci mogą nie widzieć efektywności i skuteczności swojej pracy, a tym samym nie odczuwać z niej satysfakcji. Ponadto, prawie połowa badanych- 47% wskazało, że odczuwa

symptomy wypalenia zawodowego. Mogą oni wymagać wsparcia ze strony psychoterapeuty.

- ✓ Jak wynika z przeprowadzonych badań zdecydowana większość respondentów zdecydowanie lub częściowo zgadza się, że władze miasta są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej. Poza tym, 89% badanych uważa, że władze miasta wychodzą naprzeciw zgłaszanym przez OPS problemom. Świadczy to o dobrej współpracy lokalnych władz z jednostką OPS.
- ✓ 71% uważa, że większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w mieście zaspokajana. Przeciwnego zdania jest 29% respondentów. Może z tego wynikać, że podejmowane działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych są w niektórych obszarach niedostateczne.
- ✓ Prawie wszyscy pracownicy OPS dostrzegają potrzebę prowadzenia działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Respondenci wskazywali najczęściej na potrzebę prowadzenia warsztatów profilaktycznych dla uczniów, otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień oraz udzielania wsparcia psychologicznego dla rodzin.

Pracownicy punktów sprzedaży alkoholu

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących na terenie miasta są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

Badanie zostało przeprowadzone wśród 20 sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie miasta Nowy Dwór Mazowiecki. Grupa badana stanowiła 11 kobiet oraz 9 mężczyzn. 19 ankietowanych to pracownicy punktów, a 1 to właściciel.

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowane przez osoby spożywające alkohol.

➤ Wyniki badań ankietowych

- ✓ Ankieta wykazała, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie na terenie miasta Nowy Dwór Mazowiecki w niektórych punktach sprzedaży zdarzają się dość często.
- ✓ Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży w niektórych sklepach może stanowić częsty problem.
- ✓ Rozkład deklaracji ankietowanych pozwala sądzić, iż większość sprzedawców odpowiedzialnie podchodzi do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim, a zdecydowana większość poważnie traktuje ten zakaz. Mimo wszystko, w zestawieniu tych wyników z opiniami badanych uczniów w szkołach na terenie miasta Nowy Dwór Mazowiecki zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Kampania informacyjna może obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.
- ✓ Łącznie wszyscy sprzedawcy ocenili funkcjonowanie kontroli punktów sprzedaży alkoholu, jako raczej i bardzo dobrą.

Dzieci i młodzież

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy zastosowaniu techniki CAWI. Jest to technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była:

- ✓ analiza postaw i przekonań wobec alkoholu;
- ✓ analiza postaw i przekonań wobec wyrobów papierosowych;
- ✓ analiza postaw i przekonań wobec narkotyków;
- ✓ zbadanie środowiska szkolnego i rodzinnego uczniów;
- ✓ zbadanie nasilenia zjawiska przemocy rówieśniczej;
- ✓ zbadanie niektórych problemów związanych z uzależnieniami behawioralnymi;
- ✓ zbadanie wpływu pandemii Covid-19 na kondycję psychiczną uczniów;
- ✓ analiza postaw uczniów wobec konfliktu zbrojnego w Ukrainie.

W badaniu wzięli uczniowie klas 4-6 (149 osób) oraz klas 7-8 (149 osób) ze szkół podstawowych, a także uczniowie szkół ponadpodstawowych (382 osoby) w mieście Nowy Dwór Mazowiecki. Łącznie w badaniu wzięło udział 680 uczniów.

➤ Wyniki badań ankietowych:

- ✓ Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w mieście Nowy Dwór Mazowiecki jest na średnim poziomie ryzyka- 14,8% uczniów klas 4-6, 58% uczniów klas 7-8 oraz aż 83,5% uczniów szkół ponadpodstawowych przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol. Poza tym, do spożywania alkoholu przyznaje się 2,3% uczniów klas 4-6, 17% uczniów klas 7-8 oraz 61% uczniów szkół ponadpodstawowych. Wraz z wiekiem rośnie odsetek uczniów mających za sobą inicjację alkoholową. Uczniowie w większości twierdzą, że ich rodzice wiedzą, że mają za sobą inicjację alkoholową. Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci, zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta.
- ✓ Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą. Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży powinny mieć zarówno charakter edukacyjny, jak i dostarczać im alternatywnych form spędzania wolnego czasu.
- ✓ Badania wykazały, że pewien odsetek badanych uczniów pali wyroby tytoniowe- 31% młodszych i 66,4% starszych uczniów ze szkół podstawowych oraz aż 84% uczniów ze szkół ponadpodstawowych wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy. Palenie wyrobów tytoniowych jest więc równie popularne wśród młodych mieszkańców miasta, co spożywanie alkoholu. Jednocześnie niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.

- ✓ Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków- 5% uczniów klas 4-6, 28% uczniów klas 7-8 oraz 46% uczniów ze szkół ponadpodstawowych wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami. Ponadto, 3% uczniów klas 4-6 oraz 5% uczniów klas 7-8 szkół podstawowych, a także 16% uczniów szkół ponadpodstawowych przyznało, że sami próbowali już narkotyków lub dopalaczy. Badani w większości twierdzą, że nie wiedzą, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze w ich środowisku. Należy zwrócić uwagę również na profilaktykę narkotykową wśród uczniów. W przypadku zażywania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych.
- ✓ Kolejnym zauważalnym problemem wśród młodych mieszkańców miasta są przypadki agresji i przemocy (zarówno fizycznej, jak i psychicznej), z jakimi młodzi ludzie spotykają się w środowisku rówieśniczym. Niektórzy z uczniów nawet kilka razy w tygodniu oraz codziennie doświadczają przemocy fizycznej oraz psychicznej ze stronnych swoich kolegów i koleżanek w szkole. Otrzymane wyniki powinny skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkole działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy, autoagresji oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. To przede wszystkim dyrektorzy placówek oświatowych powinni zwrócić szczególną uwagę na problem przemocy rówieśniczej. Preferowane byłoby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. Co więcej, otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców,

od których dzieci młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązywania codziennych problemów.

- ✓ Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera, telefonu komórkowego czy graniu w gry komputerowe. Uczniowie spędzają dziennie w ten sposób nawet powyżej 4 godzin dziennie. Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu. W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się również szeroka edukacja z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.
- ✓ Problemem wydaje się być skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych. Gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Warto zaznaczyć uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych lub krótkich pogadanek na lekcjach wychowawczych.
- ✓ Do skutecznych strategii zapobiegania uzależnieniom behawioralnym (podobnie jak w innych zachowaniach ryzykownych młodzieży) należą: rozwijanie kompetencji psychospołecznych dzieci i młodzieży oraz rozwijanie kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów. Ponadto, do specyficznych działań profilaktycznych, które zostały uznane za skuteczne należą: obniżenie pozytywnych oczekiwań związanych z używaniem Internetu, graniem w gry hazardowe, korygowanie zniekształceń poznawczych związanych z graniem w gry hazardowe (w tym w obszarze ważne jest dostarczanie wiedzy na temat matematycznego prawdopodobieństwa). Realizowane w szkołach programy powinny uwzględniać ww. skuteczne strategie profilaktyczne i być realizowane przez profilaktyków rozumiejących specyfikę pracy z młodzieżą/rodzicami, nie zaś przez osoby do tego nieprzygotowane.

Więcej o skutecznych strategiach profilaktycznych oraz budowie programów na stronie www.programyrekomendowane.pl

- ✓ Jak wynika z przeprowadzonych badań część badanych uczniów nie potrafi zagospodarować swojego czasu wolnego. Uczniowie często spędzają czas wolny przed komputerem czy korzystając ze smartfonów, przeznaczając go na oglądanie filmów, seriali, korzystanie z portali społecznościowych. Należy poświęcić więcej uwagi ofercie zajęć oraz oddziaływań skierowanych do dzieci i młodzieży na terenie miasta.
- ✓ Powrót dzieci do szkół po okresie izolacji wywołanej pandemią Covid-19 rodzi jeszcze większą konieczność ciągłego diagnozowania stanu psychicznego dzieci i młodzieży w szkołach ze szczególnym uwzględnieniem tych grup, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, rodzinnej czy zdrowotnej. Istnieje także potrzeba objęcia dzieci i młodzieży wszechstronnym wsparciem wychowawczym, profilaktycznym i pomocowym w różnorodnych formach i na jak najszerszą skalę (pomocą należy całą populację dzieci i młodzieży).
- ✓ Uczniowie w mieście Nowy Dwór Mazowiecki deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami. Zaleca się rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.
- ✓ 36% uczniów klas 4-6, 27% uczniów klas 7-8 oraz 35% uczniów ze szkół ponadpodstawowych wskazało, że odczuwa lęk związany z konfliktem zbrojnym w Ukrainie. Kolejno, znaczny odsetek uczniów ze szkół podstawowych ma w swojej klasie nowych kolegów/koleżanki z Ukrainy: SP 4-6- 74%; SP 7-8- 52%. W przypadku uczniów ze szkół ponadpodstawowych odsetek ten jest mniejszy- SPP- 10%. Uczniowie w większości deklarują dobre relacje z nowymi koleżankami/ kolegami, jednakże niektórzy ankietowani wskazywali na pogorszenie stosunków koleżeńskich w ich klasach po przyjęciu do nich dzieci z Ukrainy. Należy pamiętać, że rolą szkoły, wychowawcy, grona pedagogicznego jest stworzenie takich warunków, żeby wszyscy uczniowie, niezależnie od pochodzenia, czuli się bezpieczni i byli akceptowani. Warto zaznajamiać polskich uczniów z kulturą ukraińską, a następnie z samym uczniem z Ukrainy oraz jego rodziną. Istotne, aby skupiać się przy tym na podobieństwach łączących obydwa narody. Wprowadzenie tematyki ukraińskiej do klasy i przygotowanie uczniów na przyjęcie nowych dzieci można zorganizować na lekcji

wychowawczej, historii czy języku polskim. Równie ważne jest, aby dać i młodszym i starszym uczniom możliwość zadawania pytań.

Porównanie wyników badań realizowanych w 2022 roku do wyników badań z 2018 roku

Wyniki badań realizowanych na terenie miasta Nowy Dwór Mazowiecki w roku 2022, porównano również z wynikami badań diagnozy zagrożeń społecznych z 2018 roku. Do analizy porównawczej wybrano te badania, które zostały przeprowadzone w oparciu o podobną metodologię i cel badań. Poniżej zaprezentowano wyniki przeprowadzonej analizy.

➤ Dorośli mieszkańcy

Tabela 8. Porównanie wyników badań przeprowadzonych wśród pełnoletnich mieszkańców miasta.

	DIAGNOZA Z 2018 ROKU	DIAGNOZA Z 2022 ROKU
OCENA WAŻNOŚCI PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE	Za najistotniejsze problemy mieszkańcy uznali alkoholizm i zanieczyszczenie środowiska.	Za najistotniejsze problemy mieszkańcy uznali uzależnienie od alkoholu uzależnienie od narkotyków/dopalaczy oraz zjawisko przemocy domowej.
PROBLEM ALKOHOLOWY	Największa część respondentów zadeklarowała, że pije kilka razy w roku (45%), 22% kilka razy w miesiącu, natomiast 4% respondentów robi to kilka razy w tygodniu i tylko 1% - codziennie. Abstynencję deklaruje 29% mieszkańców.	Do picia alkoholu kilka razy w miesiącu przyznało się 36,5% badanych, kilka razy w roku-30,5%, raz w tygodniu-16%, kilka razy w tygodniu-7,5%, a 0,5%- prawie codziennie. Abstynencję deklaruje 9% mieszkańców.
	Ponad połowa ankietowanych deklaruje, że w dniu, w którym spożywa alkohol, wypija 1-2 porcji tego napoju (57%). 27% mieszkańców wskazuje na 3-4, natomiast 9% na 5-7. Poza tym, respondenci	Badani zaznaczali najczęściej, że spożywają jednorazowo 3-4 porcje alkoholu- 35% oraz 1-2 porcje- 32%. Poza tym, respondenci przyznali, że spożywają jednorazowo 5-6 porcji alkoholu- 15,5%,

	przyznali, że spożywają 7 porcji i więcej- 6%.	lub też 7 porcji i więcej- 6,5%.
	Mieszkańcy Nowego Dworu Mazowieckiego spożyli po raz pierwszy napoje wysokoprocentowe w większości w wieku 16-25 lat (81%).	Nieco ponad połowa respondentów- 51,5% przyznaje, że pierwszy raz piło alkohol w wieku pomiędzy 16 a 18 rokiem życia.
PROBLEM NIKOTYNOWY	72% mieszkańców zadeklarowało, że nie pali papierosów.	21% mieszkańców zadeklarowało, że nie pali papierosów.
	Do regularnego palenia papierosów przyznało się 23% mieszkańców.	Do regularnego palenia papierosów przyznało się 45,5% mieszkańców.
PROBLEM NARKOTYKOWY	Z badań wynika, że największą popularność w środowisku lokalnym ma marihuana.	Badani wskazywali, że największą popularność w ich środowisku lokalnym ma marihuana oraz haszysz.
PROBLEM PRZEMOCY	30% mieszkańców zadeklarowało znajomość osoby dotkniętej problemem przemocy w rodzinie.	10,5% respondentów zaznaczyło, że zna osoby doświadczające przemocy w rodzinie.

➤ Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej

Tabela 9. Porównanie wyników badań przeprowadzonych wśród pracowników OPS.

	DIAGNOZA Z 2018 ROKU	DIAGNOZA Z 2022 ROKU
OCENA WAŻNOŚCI PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE	Za jeden z najistotniejszych problemów społecznych badani uznali alkoholizm.	Za jeden z najistotniejszych problemów społecznych badani uznali alkoholizm.

➤ Sprzedawcy napojów alkoholowych

Tabela 10. Porównanie wyników badań przeprowadzonych wśród sprzedawców napojów alkoholowych.

	DIAGNOZA Z 2018 ROKU	DIAGNOZA Z 2022 ROKU
SPRZEDAŻ ALKOHOLU OSOBOM NIEPEŁNOLETNIM	30% ankietowanych przyznaje, że nigdy nie było świadkiem sytuacji, gdzie osoba nieletnia chciała kupić alkohol.	Żaden z ankietowanych nie przyznał, że osoby niepełnoletnie nie podejmują prób zakupu alkoholu w obsługiwanym przez niego punkcie
	Większość respondentów- 90% zadeklarowało, iż nigdy nie sprzedali alkoholu osobie niepełnoletniej. 7% badanych wskazało zdarzyło się to raz lub kilka razy, a 3% sprzedawców- wiele razy.	Wszyscy respondenci deklarują, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie, o której wiedzieli, że nie jest pełnoletnia.
	37% zadeklarowało, że zawsze sprawdza dowody osobiste klientów co, do których pełnoletniości nie mają pewności, że są pełnoletnie.	W przypadku wątpliwości, co do wieku, 5% badanych twierdzi, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek, 90% robi to często,

	33% sprzedawców robiło to wiele razy, 13% - raz lub kilka razy, a 17% przyznało, że nigdy.	a 5% rzadko.
SPOŻYWANIE ALKOHOŁU W OBRĘBIE SKLEPU	40% badanych wskazało, że przypadki spożywania alkoholu w obrębie sklepu mają miejsce rzadko i czasami, 10% osoby przyznają, że często i 3% uważa, że bardzo często. Pozostałe 47% zaznaczyło, że nie zdarzają się nigdy.	50% badanych wskazało, że przypadki spożywania alkoholu w obrębie sklepu zdarzają się kilka razy w roku, a 40%, że kilka razy w miesiącu. Pozostałe 10% wskazało, że nie zdarzają się nigdy.

➤ Uczniowie

Tabela 11. Porównanie wyników badań przeprowadzonych wśród uczniów.

	DIAGNOZA Z 2018 ROKU	DIAGNOZA Z 2022 ROKU
PROBLEM ALKOHOŁOWY	42% uczniów ze szkół podstawowych, 76% uczniów gimnazjów oraz 92% uczniów szkół ponadgimnazjalnych odpowiedziało twierdząco na pytanie czy osoby w ich wieku piją alkohol.	14,8% uczniów klas 4-6, 58% uczniów klas 7-8 oraz aż 83,5% uczniów szkół ponadpodstawowych przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.
	Po alkohol sięgnęło 39% uczniów ze szkół podstawowych, 46% uczniów gimnazjów oraz 78% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.	2,7% uczniów klas 4-6, 17% uczniów klas 7-8 i 61% uczniów szkół ponadpodstawowych zaznaczyło, że spożywało już alkohol.
	Zdecydowana większość uczniów próbowała piwa.	Uczniowie generalnie najczęściej sięgają po piwo.

	Jak wynika z deklaracji uczniów, większość rodziców wie, że ich dzieci próbowały pić alkohol.	Jak wynika z deklaracji uczniów, ich rodzice najczęściej wiedzą, że mają już za sobą inicjację alkoholową.
PROBLEM NIKOTYNOWY	Aż 57 % uczniów szkół podstawowych, 80% uczniów gimnazjów oraz 91% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wskazało, że ich rówieśnicy palą papierosy.	31% młodszych i 66,4% starszych uczniów ze szkół podstawowych oraz aż 84% uczniów ze szkół ponadpodstawowych wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy.
	Ponad połowa respondentów ze szkół podstawowych nigdy nie paliła papierosów (71%), 18% próbowało kilka razy, a 4% pali często. Regularne palenie, deklaruje 6% badanych. Jeżeli chodzi o uczniów gimnazjów, to 65% przyznało, że nigdy tego nie robiło, 26% próbowało kilka razy, 2% pali często, a 7% deklaruje regularne palenie. W przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych ponad połowa respondentów nigdy nie paliła papierosów (53%), 37% próbowało kilka razy, a 6% pali często. Regularne palenie, deklaruje 4% badanych.	Inicjację nikotynową ma za sobą 6% uczniów klas 4-6, z czego 5% spróbowało papierosa tylko raz, a 1% pali papierosy od czasu do czasu. Jeżeli chodzi o starszych uczniów ze szkół podstawowych, to inicjację nikotynową ma za sobą 17,4%, z czego 4% pali papierosy regularnie, 8,7% spróbowało papierosa tylko raz, a 4,7% pali papierosy od czasu do czasu. Natomiast w przypadku uczniów ze szkół ponadpodstawowych, to inicjację nikotynową ma za sobą 36%, z czego 11% pali papierosy regularnie, 12% spróbowało papierosa tylko raz, a 13% pali papierosy od czasu do czasu

PROBLEM NARKOTYKOWY	8% uczniów szkół podstawowych, 9% gimnazjalistów oraz 14% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznało, że do zażywania narkotyków/ dopalaczy.	3% uczniów klas 4-6 oraz 5% uczniów klas 7-8 szkół podstawowych, a także 16% uczniów szkół ponadpodstawowych przyznało, że sami próbowali już narkotyków lub dopalaczy.
	Większość uczniów nie zna miejsc w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.	Jeżeli chodzi o źródło pozyskiwania narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości nie wiedzą, gdzie można je kupić
GRANIE W GRY HAZARDOWE	Najbardziej popularną formą gier wśród uczniów były gry liczbowe.	Najbardziej popularną formą gier hazardowych wśród badanych są gry na automatach.
PROBLEM PRZEMOCY	Prawie połowa uczniów szkół podstawowych, 1/3 gimnazjalistów oraz 13% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wskazało w ich szkole występuje problem między uczniami.	Okolo połowa badanych uczniów doświadcza przemocy w szkole ze strony rówieśników.
UZALEŻNIENIE OD NOWOCZESNYCH TECHNOLOGII	Większość uczniów ze szkół ponadpodstawowych korzysta z telefonu komórkowego 1-3 godz. (35%) oraz 3-6 godz. (30%). Warto zwrócić uwagę na to, że 11% przyznaje, że robi to 6-10 godz., a 12% powyżej 10 godz. Tylko 4% uczniów deklaruje, że nie korzysta z telefonu	35,6% uczniów klas 4-6, 28% uczniów klas 7-8 oraz 18,9% uczniów szkół ponadpodstawowych korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie. Znaczny niepokój budzi fakt, iż 49,1% uczniów klas 4-6 oraz 61% uczniów klas 7-8 i 71,2% uczniów ze szkół ponadpodstawowych deklaruje,

	komórkowego. Jeżeli chodzi o uczniów gimnazjów- większość osób korzysta z telefonu komórkowego 1-3 godz. (29%) oraz 3-6 godz. (30%). Poza tym, 19% przyznaje, że robi to 6-10 godz., a 12% powyżej 10 godz. Tylko 3% uczniów deklaruje, że nie korzysta z telefonu komórkowego. W przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych większość osób korzysta z telefonu komórkowego 1-3 godz. (31%) oraz 3-6 godz. (31%). Kolejno, 12% przyznaje, że robi to 6-10 godz. i również 12% powyżej 10 godz. Tylko 4% uczniów deklaruje, że nie korzysta z telefonu komórkowego.	że korzysta z telefonu 4 i więcej godzin dziennie. Relatywnie niewielki procent uczniów spędza w ten sposób czas około godziny dziennie (SP 4-6: 12,8%, SP 7-8: 9%, SPP: 6,3%). Nieznaczny odsetek uczniów przyznaje, że nie korzysta z telefonu: SP 4-6: 2,7%, SP 7-8- 2%. SPP- 3,7%.
	Większość respondentów ze szkół podstaowych zaznaczyło, że korzysta z komputera/internetu 1-3 godz. (34%) oraz 3-6 godz. (24%). 16% korzysta z komputera lub Internetu powyżej 6 godz. a 15% - do 1 godz. Jeżeli chodzi o uczniów gimnazjów, to 1/3 zaznaczyła odpowiedź 1-3 godz. (34%), a 1/43-6 godz. (25%). Poza tym, 20% korzysta z komputera	Jeżeli chodzi o uczniów klas 4-6 czas spędzony przed komputerem przedstawia się następująco: ➤ 22% spędza przed komputerem do 2 godzin dziennie; ➤ 19% nie korzysta z komputera; ➤ 19% korzysta z komputera kilka razy w tygodniu; ➤ 17% spędza przed

	lub Internetu powyżej 6 godz. a 15% - do 1 godz. W przypadku uczniów szkół ponadpodstawowych większość respondentów zaznaczyło odpowiedź 1-3 godz. (42%) oraz 3-6 godz. (23%). 18% korzysta z komputera lub Internetu powyżej 6 godz. a 13% - do 1 godz.	komputerem do 4 godzin dziennie; ➤ 13% spędza przed komputerem powyżej 6 godzin dziennie; ➤ 10% spędza przed komputerem do 6 godzin dziennie; W przypadku uczniów klas 7-8 wyniki prezentują się: ➤ 28% spędza przed komputerem do 4 godzin dziennie; ➤ 21% korzysta z komputera kilka razy w tygodniu; ➤ 15% nie korzysta z komputera; ➤ 15% spędza przed komputerem do 2 godzin dziennie; ➤ 12% spędza przed komputerem do 6 godzin dziennie; ➤ 9% spędza przed komputerem powyżej 6 godzin dziennie. Poniższe odsetki przedstawiają czas spędzony przed komputerem przez uczniów szkół ponadpodstawowych: ➤ 23,6% nie korzysta z
--	---	--

		komputera. ➤ 19,1% spędza przed komputerem do 4 godzin dziennie; ➤ 18,3% korzysta z komputera kilka razy w tygodniu; ➤ 13,9% spędza przed komputerem do 6 godzin dziennie; ➤ 13,6% spędza przed komputerem powyżej 6 godzin dziennie; ➤ 11,5% spędza przed komputerem do 2 godzin dziennie.
	Uczniowie najczęściej słuchają muzyki, kontaktują się ze znajomymi. oglądają filmy, grają w gry komputerowe oraz naukę.	Najbardziej popularnymi formami spędzania czasu przed komputerem okazują się być: oglądanie filmów, kontakt ze znajomymi, słuchanie muzyki, granie w gry online.

Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Prognoza zawiera informacje o potrzebach, problemach i zasobach danej społeczności lokalnej, które:

- wynikają z analizy danych opisujących stan społeczności lokalnej w ostatnich latach (z diagnozy sytuacji społecznej),
- uwzględniają tendencje rozwojowe właściwe dla danego kraju, regionu oraz owej społeczności,
- dotyczą okresu, w jakim będzie realizowana Strategia.

Prognozuje się, że cele strategiczne zostaną osiągnięte, a mieszkańcy zostaną zaktywizowani do samodzielnego i konstruktywnego rozwiązywania pojawiających się problemów. Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej. Na podstawie dostępnych danych sformowano prognozuje się następujący rozwój sytuacji społecznej w mieście Nowy Dwór Mazowiecki:

- liczba ludności będzie się z roku na rok zmniejszać – zarówno kobiet, jak i mężczyzn. Wynika to przede wszystkim z postępującego każdego roku ujemnego przyrostu naturalnego;
- utrzymanie odpowiedniego poziomu życia mieszkańców, umożliwiającego zaspokajanie najpilniejszych potrzeb, w tym potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin;
- wzrost zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe;
- zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej w stosunku do rodzin z dysfunkcjami;
- utrzymywanie się potrzeb pomocy względem osób przewlekle chorych oraz ich rodzin;
- promowanie pomocy sąsiedzkiej i idei wolontariatu;
- promowanie funkcjonowania rodzin wielopokoleniowych;
- potrzebę wsparcia rodzin przez asystenta rodziny;
- utrzymywanie się występowania zjawiska przemocy w rodzinie i potrzebę jego minimalizacji;

- potrzebę podnoszenia świadomości społecznej w zakresie występowania zjawiska przemocy i sposobów jej przeciwdziałania;
- utrzymywanie się zapotrzebowania na usługi edukacyjne dotyczące problemu przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;
- wzrost integracji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu ubóstwa, bezradności opiekuńczo-wychowawczej, bezrobocia, uzależnień i przemocy;
- potrzebę zapewnienia dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków życia i rozwoju;
- promowanie rodzin wspierających;
- wzmacnianie ról i kompetencji wszystkich członków rodziny;
- utrzymywanie się potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy oraz osobom z wyuczoną bezradnością;
- aktywizację osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy;
- wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie;
- utrzymywanie się potrzeby udzielania pomocy i wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- wzrost potrzeby zapewnienia pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin;
- konieczność podniesienia poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;
- wzrost aktywności społecznej mieszkańców gminy;
- wzrost integracji społecznej mieszkańców gminy.

Analiza SWOT

Analiza SWOT należy do grupy metod zintegrowanych, czyli badających zarówno samą jednostkę, jak również jej otoczenie. Akronim pochodzi od angielskich wyrazów:

- strengths („S” – siły, atuty, mocne strony),
- weaknesses („W” – słabości, słabe strony),
- opportunities („O” – szanse, okazje, korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym),
- threats („T” – zagrożenia, niekorzystne zjawiska zewnętrzne).

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w mieście. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań. Analizę SWOT dla miasta Nowy Dwór Mazowiecki przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• dobre rozpoznanie przez władze i instytucje lokalne istniejących problemów społecznych w mieście, • współpraca instytucji oświatowych, kulturalnych oraz stowarzyszeń z instytucjami samorządu gminnego, • aktywność organizacji pozarządowych oraz nieformalnych grup funkcjonujących na terenie gminy, • spadający wskaźnik bezrobocia na terenie gminy, • dobry dostęp do edukacji podstawowej, ponadpodstawowej i opieki przedszkolnej, • aktywna działalność Biblioteki, Nowodworskiego Centrum Kultury oraz	• brak mieszkań chronionych, • utrzymująca się liczba osób długotrwale bezrobotnych (z nieznaczną tendencją wzrostową), • postawa obojętności części społeczności lokalnej wobec negatywnych zjawisk społecznych • niska stopa życiowa części mieszkańców, • brak placówki działającej w formie interwencji kryzysowej, • niska atrakcyjność ofert pracy, w szczególności skierowanych do ludzi młodych,

Nowodworskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, - wykwalifikowani pracownicy OPS, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz GKRPA, stale podnoszący swoje kwalifikacje, - funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przeciwdziałania uzależnieniom z dostępnością pomocy psychoterapeutycznej, - realizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, - realizacja programów osłonowych, - efektywna praca asystentów rodziny, - system stypendialny dla dzieci, - zapewnienie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy, - dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, - dostęp do leczenia szpitalnego na terenie miasta, - malejący wskaźnik bezrobocia, - otwartość samorządu gminnego na współpracę ze środowiskiem lokalnym, - odpowiedzialna postawa sprzedawców napojów alkoholowych wobec sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,	- brak inicjatywy do podjęcia leczenia ze strony osób uzależnionych, - duży udział osób dotkniętych problemem niepełnosprawności i długotrwale lub ciężko chorych wśród beneficjentów OPS; - występowanie barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym dostęp do podstawowych dóbr i usług, - problem picia alkoholu, palenia tytoniu, zażywania innych środków psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży oraz obniżający się wiek inicjacji alkoholowej i nikotynowej, - problem e-uzależnień, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, - nieumiejętność zagospodarowania czasu wolnego przez dzieci i młodzież.
---	--

• promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży (w tym liczne działania z zakresu profilaktyki uzależnień skierowane do mieszkańców miasta), • niska popularność substancji psychoaktywnych w opinii dorosłych mieszkańców • korzystna atmosfera wychowawcza oraz środowisko szkolne, • spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
• wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i zagrożeń społecznych, • możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych, • wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej, • rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą, • samoorganizacja i wzrost aktywności sektora pozarządowego w aplikowaniu o środki zewnętrzne,	• wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych, • rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństwa i wzrostu liczby osób niepełnosprawnych i wymagających opieki, • zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa i przemocy, • niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów, • wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień,

• rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym, • postępujący rozwój nowych koncepcji walki z problemami społecznymi i metodami funkcjonowania instytucji pomocy społecznej, • wzrost wysokości płacy minimalnej.	• rozwarstwianie się społeczeństwa, podział na biednych i bogatych; • bierność i pasywność osób objętych pomocą społeczną, nasilanie się postaw roszczeniowych, • występowanie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej, • ograniczenia prawne oraz brak stabilności przepisów, trudności w ich interpretacji, • postępujące zjawisko przemocy szkolnej i agresji, a także autoagresji wśród dzieci i młodzieży, • negatywny wpływ pandemii Covid- 19 oraz konfliktu zbrojnego w Ukrainie na sytuację społeczno- gospodarczą oraz kondycję zdrowia psychicznego, • przyzwolenie dorosłych na spożywanie alkoholu przez dzieci, • delegowanie coraz większej ilości zadań władzom lokalnym w nieproporcjonalnej wielkości, w stosunku do wysokości przekazywanych środków finansowych.

Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w mieście Nowy Dwór Mazowiecki jest wyznaczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania określonych problemów społecznych oraz poprawa sytuacji mieszkańców. Jej adresatem jest ogół społeczności lokalnej, Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców miasta Nowy Dwór Mazowiecki pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w gminie. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2022-2027, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań.

W Strategii wyróżniono:

- **wizję-** jest pożądanym obrazem przyszłości, który osoby biorące udział w procesie decyzyjnym pragną wykreować
- **misję-** stanowi cel nadrzędny przy planowaniu działań rozwojowych w gminie;
- **cele strategiczne-** wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązywania problemów społecznych w gminie;
- **cele operacyjne-** są celami szczegółowymi dla celów strategicznych, zawierają propozycje kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

WIZJA

Nowy Dwór Mazowiecki to miasto zapewniające swoim mieszkańcom wysoką jakość życia, poprzez umożliwienie równych szans rozwoju mieszkańcom w każdym wieku, skuteczne wsparcie jednostek i grup społecznych w realizacji ich celów życiowych oraz pokonywaniu trudności, zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych oraz dynamiczny rozwój lokalnego kapitału społecznego.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji. Misja miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2022-2027 brzmi:

MISJA

Nowy Dwór Mazowiecki zaspokaja potrzeby mieszkańców, a także skutecznie przeciwdziała marginalizacji osób znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych oraz patologiom społecznym.

Nowy Dwór Mazowiecki to miasto zapewniające swoim mieszkańcom wysoką jakość życia, poprzez umożliwienie równych szans rozwoju mieszkańcom w każdym wieku, skuteczne wsparcie jednostek i grup społecznych w realizacji ich celów życiowych oraz pokonywaniu trudności, zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych oraz dynamiczny rozwój lokalnego kapitału społecznego.

Nowy Dwór Mazowiecki zaspokaja potrzeby mieszkańców, a także skutecznie przeciwdziała marginalizacji osób znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych oraz patologiom społecznym.

1. CEL

STRATEGICZNY:
Aktywna polityka wobec osób starszych, osób dotkniętych długotrwałą chorobą i osób z niepełnosprawnościami.

2. CEL

STRATEGICZNY:
Efektywny system wspierania rodziny oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży właściwych warunków do rozwoju i wychowania.

3. CEL

STRATEGICZNY:
Aktywizacja oraz integracja osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

4. CEL

STRATEGICZNY:
Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

5. CEL

STRATEGICZNY:
Aktywna integracja środowiska lokalnego.

Cele i kierunki działań

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie miasta poprzez realizację celów strategicznych i operacyjnych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społecznego w gminie oraz poprawą jakości życia mieszkańców.

Wdrażanie *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2022-2027* opierać będzie na realizacji pięciu celów strategicznych:

1. CEL STRATEGICZNY: Aktywna polityka wobec osób starszych, osób dotkniętych długotrwałą chorobą i osób z niepełnosprawnościami

I CEL OPERACYJNY: Budowa zintegrowanego systemu pomocy osobom starszym

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Rozwój zróżnicowanych usług opiekuńczych dla osób starszych;
- Organizowanie i prowadzenie dziennych form wsparcia seniorów;
- Kierowanie osób starszych potrzebujących opieki do domów pomocy społecznej;
- Inicjowanie i wdrażanie programów osłonowych dla osób w wieku senioralnym;
- Udzielanie wsparcia osobom spełniającym kryteria ustawowe do pobytu w mieszkaniach chronionych, utworzenie mieszkań chronionych wspieranych dla osób w podeszłym wieku;
- Działalność wolontarystyczna na rzecz seniorów;
- Organizacja wydarzeń oraz podejmowanie działań promujących integrację wewnątrz i między pokoleniową;
- Wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów;
- Propagowanie działań związanych z „dobrym starzeniem się” pozwalających na jak najdłuższe zachowanie sprawności, samodzielności i aktywności w życiu społecznym oraz zawodowym;
- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i ich rodzinom;

- Praca socjalna z osobami starszymi.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy osobom starszym;
- ✓ liczba inicjatyw skierowanych do osób starszych;
- ✓ liczba osób w wieku senioralnym objętych programami osłonowymi;
- ✓ liczba osób powyżej 60 roku życia, które objęto usługami opiekuńczymi;
- ✓ liczba osób powyżej 60 roku życia korzystających z pomocy społecznej i formy ich wsparcia;
- ✓ liczba dziennych form wsparcia dla seniorów (np. kluby seniora);
- ✓ liczba osób starszych korzystających z dziennych form wsparcia;
- ✓ liczba mieszkańców przebywających w domach pomocy społecznej;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi na rzecz seniorów.

Jednostka realizująca: Miasto Nowy Dwór Mazowiecki– Rada Miejska jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta, jako organ wykonawczy, OPS.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PCPR, Ośrodki Zdrowia.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

II CEL OPERACYJNY: Poprawa warunków życia oraz inkluzja społeczna osób z niepełnosprawnościami oraz dotkniętych długotrwałą chorobą

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą;
- Pomoc finansowa i rzeczowa dla osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą, a także ich rodzinom i opiekunom;
- Zintegrowane działania instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób dotkniętych długotrwałą chorobą oraz osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi;
- Organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji;

- Działalność wolontarystyczna na rzecz osób niepełnosprawnych i dotkniętych długotrwałą chorobą;
- Przedsięwzięcia integracyjne o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym dla osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych;
- Tworzenie warunków wyrównywania szans edukacyjnych dla osób niepełnosprawnych, tzw. edukacja włączająca;
- Prowadzenie Warsztatów Terapii Zajęciowej;
- Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych;
- Likwidacja barier m.in. architektonicznych, komunikacyjnych i społecznych, utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym przy współpracy z innymi instytucjami.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba działań podjętych wspólnie z organizacjami pozarządowymi;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby;
- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy niepełnosprawnym i przewlekle chorym;
- ✓ liczba miejsc w warsztatach terapii zajęciowej na 1 tysiąc mieszkańców
- ✓ liczba zlikwidowanych barier architektonicznych;
- ✓ ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych;
- ✓ liczba zorganizowanych lub dofinansowanych integracyjnych przedsięwzięć o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym dla osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych.

Jednostka realizująca: Miasto Nowy Dwór Mazowiecki– Rada Miejska jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta jako organ wykonawczy, OPS.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PUP, PCPR.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

2. CEL STRATEGICZNY: Efektywny system wspierania rodziny oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży właściwych warunków do rozwoju i wychowania

I CEL OPERACYJNY – Wsparcie rodzin w opiece i wychowaniu dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Programu Wspierania Rodziny;
- Realizacja działań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, spektakli, wycieczek i innych działań mających na celu integrację rodzin;
- Systematyczna współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami;
- Zwiększenie zakresu i liczby działań profilaktycznych i aktywnych form pomocy dziecku i rodzinie;
- Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczania problemów;
- Udzielanie pomocy prawnej, psychologicznej, terapeutycznej, rehabilitacyjnej oraz innych form wsparcia rodzinom będącym w kryzysie;
- Szkolenia i warsztaty dla rodziców wzmacniające ich kompetencje wychowawcze;
- Wspieranie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym niewydolnych wychowawczo;
- Zapewnienie rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej wsparcia rzeczowego oraz finansowego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa;
- Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez wsparcie asystenta rodziny i pracownika socjalnego;

- Pozyskanie nowych rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- ✓ liczba rozpowszechnionych informacji,
- ✓ liczba szkoleń i warsztatów dla rodziców podnoszących ich kompetencje rodzicielskie,
- ✓ liczba osób biorących udział w szkoleniach z zakresu kompetencji rodzicielskich,
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa,
- ✓ liczba rodzin korzystających z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego,
- ✓ liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny,
- ✓ liczba rodzin objętych pomocą pracowników socjalnych,
- ✓ liczba imprez o charakterze kulturalnym;
- ✓ liczba rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka.

Jednostka realizująca: Miasto Nowy Dwór Mazowiecki – Rada Miejska jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta, jako organ wykonawczy, OPS, MKRPA;

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

II CEL OPERACYJNY: Zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do wysokiej jakości kształcenia i wszechstronnego rozwoju.

- Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę z placówkami oświatowymi;
- Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej (np. koła zainteresowań, świetlice, kluby, ogniska wychowawcze, lub specjalistycznej pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę);
- Tworzenie oferty i infrastruktury aktywnego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym w obszarze kultury, sportu i rekreacji;

- Realizacja systematycznych zajęć profilaktycznych dla młodzieży w aspekcie przeciwdziałania uzależnieniom od substancji, uzależnieniom behawioralnym oraz promujących zdrowy styl życia; kontynuacja realizowanych rekomendowanych programów profilaktycznych w szkołach;
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury szkolnej i obiektów edukacyjnych;
- Rozwój zajęć pozalekcyjnych kształtujących postawy kreatywne i aktywne dzieci i młodzieży
- Realizacja programów podnoszących wiedzę i kwalifikacje nauczycieli celem podniesienia jakości i poziomu nauczania;
- Organizowanie konkursów, zawodów i imprez międzyszkolnych aktywizujących dzieci i młodzież, w szczególności w zakresie rekreacji i sportu;
- Prowadzenie warsztatów dla dzieci i młodzieży na temat agresji, konfliktów i przemocy rówieśniczej;
- Prowadzenie kampanii profilaktycznych i innych działań (np. konkursy, spektakle, ogłoszenia, zaproszenia na ważne wydarzenia) skierowanych do dzieci i młodzieży;
- Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba placówek oświatowych, z którymi podejmowano współpracę w celu monitorowania sytuacji dziecka;
- ✓ liczba dzieci korzystających z zajęć świetlicowych;
- ✓ liczba klubów i stowarzyszeń sportowych;
- ✓ liczba prowadzonych zajęć pozalekcyjnych;
- ✓ liczba zmodernizowanych obiektów szkolnych i edukacyjnych;
- ✓ średnie wyniki nauczania w szkołach (%);
- ✓ liczba obiektów szkolnych wyposażonych w nowy sprzęt i narzędzia edukacyjne;
- ✓ liczba działań aktywizujących dzieci i młodzież w szczególności w zakresie rekreacji i sportu;
- ✓ liczba przeprowadzonych warsztatów dla dzieci z zakresu umiejętności społecznych;
- ✓ liczba przeprowadzonych szkoleń dla nauczycieli z zakresu doskonalenia zawodowego;

- ✓ liczba programów profilaktycznych z zakresu uzależnienia od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz promujących zdrowy styl życia;
- ✓ liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.

Jednostka realizująca: Miasto Nowy Dwór Mazowiecki – Rada Miejska jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta, jako organ wykonawczy, OPS, MKRPA.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, fundusz zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościoł.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

3. CEL STRATEGICZNY: Aktywizacja oraz integracja osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym

I CEL OPERACYJNY: Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego dla osób i rodzin ubogich

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Pomoc finansowa i rzeczowa oraz poradnictwo specjalistyczne dla osób i rodzin znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej;
- Coroczna ocena zasobów pomocy społecznej;
- Organizacja działań mających na celu wspieranie kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami;
- Realizowanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich (organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne, wypoczynku w czasie ferii letnich i zimowych);
- Udzielanie świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów;
- Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze;

- Zapobieganie utrwaleniu się bezdomności i zwiększenie skali osób wychodzących z bezdomności;
- Zapewnianie miejsca schronienia interwencyjnego dla osób bezdomnych;
- Zmniejszenie negatywnych skutków funkcjonowania osób bezdomnych w przestrzeni publicznej;

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa oraz formy ich wsparcia,
- ✓ liczba dzieci z osób ubogich, którym zorganizowano wypoczynek w czasie ferii letnich i zimowych;
- ✓ liczba dzieci z rodzin ubogich, które dożywiano w trakcie nauki w szkole;
- ✓ liczba świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów;
- ✓ liczba osób, które otrzymały lokal socjalny;
- ✓ liczba osób bezdomnych korzystających ze schronienia interwencyjnego;
- ✓ liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności

Jednostka realizująca: Miasto Nowy Dwór Mazowiecki– Rada Miejska jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta jako organ wykonawczy, OPS, MKRPA.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

II. CEL OPERACYJNY: Reintegracja i aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych, a także tworzenie warunków do rozwoju zawodowego

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Stałe monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy;
- Udostępnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego;
- Pomoc materialna osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem;

- Organizacja i finansowanie usług wspierających aktywizację zawodową;
- Organizacja szkoleń podnoszących kompetencje zawodowe osób bezrobotnych;
- Organizacja poradnictwa indywidualnego i grupowego oraz szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy;
- Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych;
- Aktywizacja społeczna i zawodowa bezrobotnych ramach Centrum Integracji Społecznej;
- Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej (spółdzielnie socjalne, zakłady aktywności zawodowej).

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba bezrobotnych, w tym liczba bezrobotnych kobiet;
- ✓ liczba bezrobotnych długoterminowych;
- ✓ liczba bezrobotnych bez wykształcenia średniego;
- ✓ liczba bezrobotnych poniżej 25 r.ż.;
- ✓ liczba bezrobotnych niepełnosprawnych;
- ✓ liczba programów skierowanych do osób bezrobotnych;
- ✓ procent osób, które podjęły zatrudnienie w wyniku wydanego skierowania do pracy do liczby zgłoszonych wolnych miejsc pracy;
- ✓ liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia;
- ✓ liczba osób bezrobotnych, które skierowano na zajęcia w Centrum Integracji Społecznej;
- ✓ liczba podmiotów ekonomii społecznej;
- ✓ liczba usług wspierających aktywizację zawodową.

Jednostka realizująca: Miasto Nowy Dwór Mazowiecki – Rada Miejska jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta, jako organ wykonawczy, OPS, PUP.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

4. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie

I CEL OPERACYJNY – Zapobieganie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy;
- Prowadzenie działań informacyjnych poprzez rozprowadzanie plakatów, broszur, ulotek na temat praw osób doświadczających przemocy oraz form przeciwdziałania przemocy;
- Rozpowszechnianie informacji o podmiotach i miejscach świadczących pomoc ofiarom przemocy domowej;
- Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie;
- Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego;
- Współpraca z innymi podmiotami działającymi na terenie powiatu mająca na celu realizację działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie;
- Wzmacnianie potencjału instytucji i organizacji realizujących zadania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- Tworzenie spójnych, opartych na aktualnej wiedzy i doświadczeniu praktycznych narzędzi pracy z osobami doświadczającymi przemocy oraz osobami stosującymi przemoc;
- Zwiększenie kompetencji pracowników instytucji i organizacji w obszarze reagowania w sytuacji przemocy w rodzinie;
- Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem poprzez: organizację akcji lokalnych lub przyłączenie się do ogólnokrajowych kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba założonych Niebieskich Kart;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie;
- ✓ liczba osób korzystających z punktu konsultacyjnego;
- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy sprawcom i ofiarom przemocy w rodzinie;
- ✓ liczba akcji społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- ✓ liczba rozpowszechnionych informacji na temat działań podejmowanych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- ✓ liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formach szkoleniowych

Jednostka realizująca: Miasto Nowy Dwór Mazowiecki – Rada Miejska jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta, jako organ wykonawczy, OPS, MKRPA, ZI.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, sądy i prokuratura.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

II CEL OPERACYJNY: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji oraz uzależnień behawioralnych

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii;
- Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży mające zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczające alternatywnych form spędzania wolnego czasu;
- Upowszechnianie wiedzy o uzależnieniach oraz promowanie zdrowego stylu życia;
- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin;
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych prowadzących działania z zakresu profilaktyki uzależnień;

- Współpraca z innymi podmiotami na rzecz prowadzenia działań edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych;
- Wspieranie placówek leczniczych dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków. Współpraca z grupami samopomocowymi AA, Al-anon;
- Monitorowanie problematyki alkoholowej i narkotykowej na terenie gminy oraz pojawiania się nowych rodzajów uzależnień;
- Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności do napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu ich sprzedaży osobom poniżej 18 roku życia.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba uczestników programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych;
- ✓ liczba grup wsparcia dla osób uzależnionych z terenu gminy,
- ✓ liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu uzależnień,
- ✓ liczba uczestników programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych,
- ✓ liczba przeprowadzonych zajęć edukacyjnych dla młodzieży mających na celu poszerzenie wiedzy na temat uzależnień (w tym behawioralnych) oraz liczba osób uczestniczących w zajęciach;
- ✓ liczba osób objętych terapią uzależnień od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz współuzależnionych;
- ✓ liczba podmiotów, którym udzielono wsparcia;

Jednostka realizująca: Miasto Nowy Dwór Mazowiecki – Rada Miejska jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta, jako organ wykonawczy, OPS, MKRPA.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

5. CEL STRATEGICZNY: Aktywna integracja środowiska lokalnego

I CEL OPERACYJNY: Wzrost aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Podejmowanie działań mających na celu pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, m.in. poprzez prowadzenie konsultacji społecznych, kampanii informacyjnych;
- Opracowanie i realizacja rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- Podejmowanie działań mających na celu promowanie wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej wśród mieszkańców, m.in. poprzez organizowanie akcji informacyjnych, spotkań, zacieśnianie współpracy z placówkami oświatowymi w tym zakresie;
- Integracja rodzin i przeciwdziałanie marginalizacji osób niepełnosprawnych, starszych, ubogich, dotkniętych uzależnieniami i przemocą przez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych;
- Tworzenie sieci podmiotów współpracujących na rzecz środowiska lokalnego, w tym: edukowanie, aktywizowanie i animowanie przedstawicieli instytucji i organizacji, mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych;
- Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymywania relacji sąsiedzkich;
- Wspieranie działalności grup młodzieżowych oraz organizacji wolontarystycznych;
- Wzmocnienie i rozwijanie umiejętności pracowników socjalnych działających na rzecz pełniejszej integracji społecznej klientów pomocy społecznej poprzez systematyczne ich doszkalcenie;
- Upowszechnianie informacji o aktualnej ofercie i formach świadczeń pomocowych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba organizacji pozarządowych, z którymi współpracuje samorząd;
- ✓ liczba wydarzeń społeczno-kulturalnych skierowanych do społeczności lokalnej;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba lokalnych stowarzyszeń, klubów sportowych;

- ✓ liczba zorganizowanych szkoleń dla pracowników służb społecznych;
- ✓ liczba uczestników szkoleń;
- ✓ liczba udostępnionych informacji.

Jednostka realizująca: Miasto Nowy Dwór Mazowiecki – Rada Miejska jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Gminy, jako organ wykonawczy, OPS.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, placówki oświatowe, Kościół.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

II CEL OPERACYJNY: Diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnej

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Monitorowanie problemów społecznych i przez pracowników OPS w Nowym Dworze Mazowieckim;
- Stała diagnoza potrzeb lokalnej społeczności;
- Systematyczna analiza środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych oraz zadań zleconych;
- Analiza świadczonej pomocy ze względu na jej efektywność;
- Stałe podnoszenie kwalifikacji przez pracowników pomocy społecznej;
- Ścisła współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych podmiotów działających na terenie gminy.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba przeprowadzonych diagnoz/analiz;
- ✓ liczba pracowników pomocy społecznej podnoszących kwalifikacje zawodowe;
- ✓ liczba współpracujących podmiotów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Jednostka realizująca: Miasto Nowy Dwór Mazowiecki – Rada Miejska jako organ uchwałodawczy i Burmistrz Miasta, jako organ wykonawczy, OPS.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, placówki oświatowe, Kościół.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Monitoring i ewaluacja w procesie wdrażania Strategii

Monitoring pozwala określić, czy strategia jest wdrażana zgodnie z przyjętymi założeniami i wskazuje, czy istnieje potrzeba wprowadzenia odpowiednich korekt, aby osiągnąć zakładane efekty. W praktyce system monitoringu polega na systematycznym zbieraniu, gromadzeniu i przetwarzaniu danych dotyczących stopnia realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, przy wykorzystaniu wskaźników monitoringowych, które pozwalają zmierzyć zmiany i porównać osiągnięte rezultaty z tymi, które zakładaliśmy. Monitorowanie SRPS powinno odbywać się na różnych poziomach strategii, tj. w kontekście zaplanowanych celów, działań, budżetu oraz rezultatów.

W celu stworzenia całościowego obrazu realizowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w Gminie niezbędne jest tworzenie, przekazywanie i analizowanie corocznie poniższych sprawozdań:

- 1) Oceny zasobów pomocy społecznej;
- 2) Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej;
- 3) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii;
- 4) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie;
- 5) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny;
- 6) Sprawozdanie ze współpracy miasta Nowy Dwór Mazowiecki z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

W latach obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do końca kwietnia każdego roku za rok poprzedzający każda jednostka, która współuczestniczy (jest odpowiedzialna lub jest partnerem) w realizacji celów sporządzi sprawozdania z realizacji wyżej wymienionych programów i projektów (dotyczących problemów społecznych) oraz osiągniętych rezultatów. Sprawozdania przekazywane będą do Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim jako do jednostki koordynującej,

Sprawozdania ze stopnia realizacji poszczególnych programów i projektów służyć będą bieżącemu monitoringowi realizacji Strategii oraz będą pomocne przy przeprowadzaniu ewaluacji Strategii, a także ewentualnej aktualizacji jej celów i kierunków działań.

Ewaluacja stanowi istotne narzędzie w diagnozowaniu problemów i potrzeb społecznych, wymagających większych nakładów w kontekście osiągnięcia założonych celów strategicznych. To źródło wiedzy niezbędnej do formułowania pogłębionych ocen wdrażania strategii. W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ewaluacja powinna być traktowana jako element horyzontalny – występujący we wszystkich częściach strategii.

Ewaluacja ilościowa przeprowadzana będzie na podstawie analizy danych liczbowych pochodzących ze sprawozdań podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Analiza ta określi poziom realizacji poszczególnych zadań.

Ewaluacja jakościowa polegała będzie na ocenie:

- efektywności wdrażania Strategii (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe zaangażowane w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów)
- skuteczności (czy kierunki działań i realizowane w ich ramach zadania w zamierzony sposób prowadzą do osiągnięcia celów? Czy realizowane działania w sposób optymalny realizują cele Strategii)
- trafności - czy realizowane cele i kierunki działań Strategii są odpowiedzią na aktualne potrzeby mieszkańców Gminy?

Analiza jakościowa pozwoli na ocenę skuteczności strategii w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur oraz ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym finansowych.

Źródłem danych, które posłużą do ewaluacji mogą być dane statystyczne, sprawozdania z monitoringu, dane z badań społeczności lokalnej i inne.

Strategia będzie podlegała ocenie końcowej, która pozwoli na ocenę skuteczności dokumentu w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur, a także ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym również finansowych.

Źródła finansowania

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2022- 2027 będą m.in.: budżet gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji.

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

Ramy finansowe realizacji Strategii są jednak uzależnione od możliwości finansowych gminy oraz wielu zmiennych, jak sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w programie „Rodzina 500 plus”, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.

Planowane wydatki definiowane będą corocznie w uchwale budżetowej. Jedną z podstaw do ich określenia będzie ocena zasobów pomocy społecznej (art. 16 a ustawy o pomocy społecznej).

Spis tabel

Tabela 1. Liczba mieszkańców miasta Nowy Dwór Mazowiecki w podziale na płeć.	8
Tabela 2. Przyrost naturalny w mieście Nowy Dwór Mazowiecki- lata 2019-2021.	8
Tabela 3. Ekonomiczne grupy wiekowe w latach 2019- 2021.	9
Tabela 4. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w mieście Nowy Dwór Mazowiecki.	13
Tabela 5. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin.	16
Tabela 6. Działalność MKRPA.	31
Tabela 7. Przestępczość na terenie Miasta Nowy Dwór Mazowiecki w latach 2020-2021- dane z KPP Nowy Dwór Mazowiecki.	35
Tabela 8. Porównanie wyników badań przeprowadzonych wśród pełnoletnich mieszkańców miasta.	54
Tabela 9. Porównanie wyników badań przeprowadzonych wśród pracowników OPS.	55
Tabela 10. Porównanie wyników badań przeprowadzonych wśród sprzedawców napojów alkoholowych.	56
Tabela 11. Porównanie wyników badań przeprowadzonych wśród uczniów.	57
Tabela 12. Analiza SWOT.	65